

Stenografični zapisnik

devete seje

deželnega zbora kranjskega v Ljubljani

dne 27. oktobra 1903.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Viktor Hein in c. kr. okrajni glavar Viljem Haas. — Vsi članovi razun: Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, dr. Janko Brejc, Franc vitez Langer-Podgoro, Andrej Mejač, Viljem Pfeifer. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika 8. deželno-zborske seje dne 20. okt. 1903.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Dopolnilna volitev 3 članov in 2 namestnikov v pridobninsko deželno komisijo in nadomestna volitev enega člana in njegovega namestnika v prizivno komisijo za osebno dohodnino.
4. Priloga 18. Poročilo deželnega odbora glede zopetne predložitve v zadnjem zasedanju predloženih prilog.
5. Poročilo o delovanju deželnega odbora za dobo od 1. oktobra 1901 do konca septembra 1902.
6. Priloga 1. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1901.
7. Priloga 2. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep normalno-šolskega zaklada za l. 1901.
8. Priloga 3. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželno-kulturnega zaklada za leto 1901 in proračun za leto 1903.
9. Priloga 4. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep deželnega posojilnega zaklada za leto 1901 in proračun za leto 1903.
10. Priloga 5. Proračun učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1903.
11. Priloga 6. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep zaklada prisilne delavnice za leto 1901 in proračun za leto 1903.

Stenographischer Bericht

der neunten Sitzung

des krainischen Landtages in Laibach

am 27. Oktober 1903.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Edler von Detela. — Regierungsvertreter: R. k. Landespräsident Excellenz Viktor Freiherr von Hein und k. k. Bezirkshauptmann Wilhelm Haas. — Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Dr. Janko Brejc, Franz Ritter von Langer-Podgoro, Andreas Mejač, Wilhelm Pfeifer. — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokollbes der 8. Landtags-Sitzung v. 20. Oktober 1903.
2. Mitteilungen des Landtags-Präsidenten.
3. Ergänzungswahl von 3 Mitgliedern und 2 Mitgliederstellvertretern in die Erwerbsteuer-Landeskommission und die Ergänzungswahl eines Mitgliedes und dessen Stellvertreters in die Personal-Einkommensteuer-Berufungskommission.
4. Beilage 18. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Wieder-vorlage der in der letzten Session eingebrachten Landtagsvorlagen.
5. Rechenschaftsbericht des Landesauschusses für die Zeit vom 1. Oktober 1901 bis Ende September 1902.
6. Beilage 1. Bericht des Landesauschusses mit der Vorlage des Rechnungsabchlusses des krainischen Lehrerpensionsfondes für das Jahr 1901.
7. Beilage 2. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Rechnungsab-schluss des Normal-schul-fondes für das Jahr 1901 vorgelegt wird.
8. Beilage 3. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungs-ab-schluss des Landeskultur-fondes für das Jahr 1901 vorgelegt wird.
9. Beilage 4. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungs-ab-schluss des Landes-anlehen-fondes für das Jahr 1901 und der Voranschlag für das Jahr 1903 vorgelegt wird.
10. Beilage 5. Voranschlag des Lehrerpensionsfondes f. d. Jahr 1903.
11. Beilage 6. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungs-ab-schluss des Zwangs-arbeits-haus-fondes für das Jahr 1901 und das Präliminare für das Jahr 1903 vorgelegt wird.

12. Priloga 7. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi ustanovnih zakladov za leto 1901 in proračuni za leto 1903.
13. Priloga 8. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga proračun normalno-šolskega zaklada za leto 1903.
14. Priloga 9. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagata računska sklepa kmetijske šole na Grmu o šoli in o gospodarstvu za leto 1901 z imovinskima razkazoma ter z razkazom o uspehih gospodarskih panog.
15. Priloga 10. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga proračuna kranjske kmetijske šole na Grmu za l. 1903
16. Priloga 11. Poročilo deželnega odbora gledé dovolitve višjih nego 20% doklad za cestne namene.
17. Priloga 12. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt zakona o zvišanji potrebščine za uravnavo Mirne.
18. Priloga 13. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo računski sklepi bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdeniškega zaklada za l. 1901 in razkazi imovine teh zakladov koncem leta 1901.
19. Priloga 14. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži računski sklep gledališkega zaklada za leto 1901.
20. Priloga 15. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlože proračuni bolničnega, blazničnega, porodničnega in najdeniškega zaklada za leto 1903.
21. Priloga 16. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep pokojninskega zaklada deželnih uslužbencev za leto 1901 in proračun za leto 1903.
22. Priloga 17. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga računski sklep garancijskega zaklada Dolenjskih železnic za l. 1901 in razkaz imovine tega zaklada koncem l. 1901.
23. Priloga 19. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun deželnega zaklada za leto 1903.
24. Priloga 20. Poročilo deželnega odbora gledé zakupa užitnine od strani dežele.
25. Priloga 21. Poročilo deželnega odbora o dovolitvi deželnega prispevka za vodovod v Zagorji na Savi.
26. Priloga 22. Poročilo deželnega odbora s proračunom gledališkega zaklada za leto 1903.
27. Priloga 23. Poročilo deželnega odbora o razširjalni zgradbi domobranske vojašnice.
28. Priloga 24. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži računski sklep muzejskega zaklada za leto 1901.
29. Priloga 25. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun muzejskega zaklada za leto 1903.
30. Priloga 28. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži računski sklep deželnega zaklada za leto 1901.
31. Priloga 31. Poročilo deželnega odbora o pokojnini nadučitelja Josipa Levičnika v Železnikih.
32. Priloga 32. Poročilo deželnega odbora z načrtom zakona o uvrstitvi ukrajne ceste od Železnikov do Podrošta in nove ceste od Podrošta do Petrovegabrda na deželni mej med deželne ceste.
33. Priloga 36. Poročilo deželnega odbora o dovolitvi deželnega prispevka za uravnavo Save med Lazami in Senožeti, med Litijo in Savo in pa pri Krškem.
34. Priloga 37. Poročilo deželnega odbora o preložitvi belopeške deželne ceste na Štiklu z dotičnim načrtom zakona.
35. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora o stanju ljubljanskega mestnega loterijskega posojila.
12. Beilage 7. Bericht des Landesauschusses, mit welchem die Rechnungsabchlüsse der Stiftungsfonde für das Jahr 1901 und die Voranschläge für das Jahr 1903 vorgelegt werden.
13. Beilage 8. Bericht des Landesauschusses mit der Vorlage des Normalaufwands-Voranschlages für das Jahr 1903.
14. Beilage 9. Bericht des Landesauschusses, mit welchem die Rechnungsabchlüsse der krainischen landwirtschaftlichen Schule in Stauden über die Schule und den Wirtschaftsbetrieb für das Jahr 1901 samt den Vermögensausweisen und dem Erfolgsausweise über die Wirtschaftszweige vorgelegt werden.
15. Beilage 10. Bericht des Landesauschusses, womit die Voranschläge der krainischen landwirtschaftlichen Schule in Stauden für das Jahr 1903 vorgelegt werden.
16. Beilage 11. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung von mehr als 20%igen Umlagen für Straßenzwecke.
17. Beilage 12. Bericht des Landesauschusses, womit ein Gesetzentwurf betreffend die Erhöhung des Erfordernisses für die Regulierung des Neuringbaches vorgelegt wird.
18. Beilage 13. Bericht des Landesauschusses, womit die Rechnungsabchlüsse des Kranken-, Jren-, Gebärhau- und Findelfondes für das Jahr 1901 nebst den Vermögensnachweisungen dieser Fonde mit Ende 1901 vorgelegt werden.
19. Beilage 14. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungsabluß des Theaterfondes für das Jahr 1901 vorgelegt wird.
20. Beilage 15. Bericht des Landesauschusses, womit die Voranschläge des Kranken-, Jren-, Gebärhau- und Findelhausefondes für das Jahr 1903 vorgelegt werden.
21. Beilage 16. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Rechnungsabluß des Pensionsfondes der Landesbediensteten für das Jahr 1901 und der Voranschlag für das Jahr 1903 vorgelegt wird.
22. Beilage 17. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Rechnungsabluß des Garantiefondes der Unterkrainerbahnen für das Jahr 1901 und die Nachweisung des gesamten Vermögens dieses Fonde mit Ende 1901 vorgelegt wird.
23. Beilage 19. Bericht des Landesauschusses mit Vorlage des Voranschlages des Landesfonde für das Jahr 1903.
24. Beilage 20. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Pachtung der Verzehrunsteuer seitens des Landes.
25. Beilage 21. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung eines Landesbeitrages für die Wasserleitung in Sagor a/d Save.
26. Beilage 22. Bericht des Landesauschusses mit dem Voranschlage des Theaterfonde für das Jahr 1903.
27. Beilage 23. Bericht des Landesauschusses, betreffend den Erweiterungsbau der Landwehrtajerne.
28. Beilage 24. Bericht des Landesauschusses, womit der Rechnungsabluß des Museumsfonde für das Jahr 1901 vorgelegt wird.
29. Beilage 25. Bericht des Landesauschusses, womit der Voranschlag des Museumsfonde für das Jahr 1903 vorgelegt wird.
30. Beilage 28. Bericht des Landesauschusses mit Vorlage des Rechnungsabchlusses des Landesfonde für das Jahr 1901.
31. Beilage 31. Bericht des Landesauschusses, betreffend den Ruhegenuß des Oberlehrers Josef Levičnik in Eisen.
32. Beilage 32. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreichung der Bezirksstraßenstrecke von Eiznern bis Podrošt und der neuen Straße von Podrošt bis Petrovobrd an der Landesgrenze in die Kategorie der Landesstraßen unter Anschluß des einschlägigen Gesetzentwurfes.
33. Beilage 36. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung eines Landesbeitrages zur Regulierung der Save in den Strecken Laase-Senožet, Littai-Sava und bei Gurkfeld.
34. Beilage 37. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Umlageung der Weifenfelder Landesstraße am Stückelberge, unter Anschluß des bezüglichen Gesetzentwurfes.
35. Beilage 38. Bericht des Landesauschusses über den Stand des Laibacher städtischen Lotterielehens.

Začetek seje ob 10 uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Progllašam sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika 8. deželno-zborske seje dne 20. oktobra 1903.**1. Sitzung des Protokollés der 8. Landtagsitzung vom 20. Oktober 1903.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik VIII. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der VIII. Sitzung in deutscher Sprache).

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich).

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

Izročene so bile sledeče peticije, ki se izročajo finančnemu odseku:

Ahčin Marjeta, vdova pomožnega uradnika v Radovljici, prosi za podaljšanje miloščine letnih 100 kron.

Smrekar Josip, odgonski sprevodnik v Ljubljani, prosi za zvišanje plače.

Vorsteherung der Laibacher Studenten- und Volksküche bittet um Subvention pro 1902 und 1903.

Deželni uradni sluge prosijo za organizacijo svojih plač.

Gospod poslanec Povše izroča prošnjo županstva Osilnica za podporo za zgradbo dveh občinskih mostov.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen).

Gospod poslanec dr. Majaron izroča prošnjo trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani za izpolnitev deželnega vodnega zakona.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen).

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.**

Naznanjam, da ima gospod poslanec Pfeifer dopust za današnjo sejo.

Dalje naznanjam gospodom poslancem, da bo dne 30. in eventuelno 31. t. m. preskušnja učencev na deželni kmetijski šoli na Grmu. Povabljam torej

gospode poslance, ki se za to preskušnjo zanimajo, da se je dne 30. oziroma 31. t. m. udeleže.

Ravnokar se je gospod poslanec Mejač brzojavnim potom opravičil, da se ne more udeležiti današnje seje, ker je odsoten od doma.

Izročeni sta bili tudi dve interpelaciji do c. kr. deželne vlade in sicer interpelacija gospoda poslanca dr. Ferjančiča in tovarišev in interpelacija gospoda poslanca dr. Majarona in tovarišev, kateri prideta na vrsto za čitanje, ko se bo prečitala interpelacija glede ustanovitve univerze v Ljubljani, ki je še v branju (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Če bomo to še doživeli!“)

Oglasil se je k besedi gospod poslanec dr. Krek za vprašanje na deželnega glavarja.

Gospod poslanec dr. Krek ima torej besedo.

Poslanec dr. Krek:

Jaz sem se oglasil zato k besedi, da dovršim to, kar sem mislil v zadnji seji vprašati gospoda deželnega glavarja. Tega, kar sem povedal v zadnji seji, ne bodem ponavljal . . . (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „O prosimo!“) samo nadaljujem pri tem, da je torej dokazano iz teh disciplinarnih preiskav, ki so se uvedle proti gosp. poslancu Jakliču, da imajo nekateri gospodje neko posebno piko nanj . . . (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“) in zadnja disciplinarna preiskava, katera se je uvedla proti njemu, je pa v resnici takega značaja, da moramo nasproti njej nujno protestirati v tej zbornici, in da moramo toliko časa to stvar imeti na dnevnem redu, dokler se ne krivica, ki se je zgodila s to zadnjo preiskavo, ne popravi.

Pri zadnji disciplinarni preiskavi se je namreč proti gospodu poslancu Jakliču jelo postopati zato, ker je kot ljudski zastopnik pri svojih volilcih na shodu, h kateremu jih je sklical, izrazil svoje mnenje. Gospodje, to je popolnoma gotovo in o tem smo vsi prepričani, da je razmerje takega uradnika do dotičnega faktorja, ki mu daje službo, ki mu daje delo, drugačno, kakor razmerje takega navadnega delavca do delodajalca, in da je vsled tega disciplinarno postopanje v prvem razmerju popolnoma opravičeno. Toda ideja disciplinarnega postopanja je po naši sodbi tale. Dotičnik, ki stopi kot uradnik v zvezo s kakim faktorjem, z državo ali kot učitelj tukaj z deželo, ta obljubi nekaj več, kakor samo, da se bode v okviru državnih zakonov držal svojih dolžnosti; obljubi namreč tudi neko posebno zvestobo. Razmerje neke posebne zvestobe, neke posebne udanosti mora vladati med njima in kadar se to krši, je preiskava opravičena tudi, če je kazenski zakon v tem ne zahteva. Ne gre se torej za to, da bi mi branili tukaj, na tem mestu neko neomejeno svobodo, ampak gre se samo za to, da tako disciplinarno postopanje nasproti poslancu in ljudskemu zastopniku, kakor se je uvedlo proti gospodu poslancu Jakliču . . . (Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „No, no!“) karakteriziramo tako, kakor zasluži. Zasluži pa s polnim imenom,

da se imenuje krivično. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“)

Razmerje učitelja do najvišje gosposke, do deželnega šolskega sveta, to razmerje se pač more tikati — in tudi glede na njegovo razmerje zvestobe in udanosti — samo njegovega učiteljskega poklica in njegovega učiteljskega delovanja. Nasproti gospodu poslancu Jakliču, — to smem trditi — nasproti njemu se je uvedla preiskava zaradi bagatele, ker se je enkrat v neki ljubljanski gostilni, kjer se je mudil za par ur, podpisal Fran Svedrc. Uvedla se je proti njemu potem preiskava zaradi druge bagatele, da, ker je tudi po kazenskem zakonu... (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „To ni bagatela!“) Dobro! Jaz ne rečem, da je bilo to pravično, ampak njegovo razmerje kot učitelja do gosposke se pri tem ni kršilo in ako šolska gosposka tako postopa proti učitelju, je to šikaniranje učitelja. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“)

Po moji sodbi je potem to vsejedno, ali je učitelj našega mišljenja ali kateregakoli, ker se gre v tem slučaju za to, braniti svobodo, in ker se utegne prigoditi, ako takoj začetkom takih preiskovanj ne zapremo pota omejevanju osebne svobode, da se bo na drugi strani enkrat tudi proti tistim, ki mislijo, da je stvar vsa drugačna, postopalo tako krivično, kakor danes nasproti gospodu poslancu Jakliču.

Torej zaradi tega je bila prva preiskava.

Druga preiskava se je jela gibati zopet v ravno tej zadevi, tako da je gospod poslanec Jaklič vsled te svoje šale, ko je namreč zapisal mesto Fran Jaklič, Fran Svedrc, prišel dvakrat v disciplinarno preiskavo.

Tretja disciplinarna preiskava se je potem pričela zaradi te stvari, katera je — kakor smo ravno včeraj čitali — po milosti našega vladarja dejana ad acta. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ja, pa pri Heinu ne!“)

Sedaj teče zopet preiskava proti njemu zaradi njegovega izvrševanja svoje dolžnosti kot poslanec. Če je že prejšnja taka, da moremo reči, da deželni šolski svet, ki mora varovati to, da učitelji zvesto izvršujejo svoje dolžnosti kot učitelji, prav nič ne briga, ako kedo kje kako šalo naredi nasprotujočo kazenskim zakonom, katero šalo potem dotični zakon oziroma dotična kazen vsled te prekršitve popolnoma popravi, če že moremo proti temu protestirati, potem pa moramo z vso odločnostjo protestirati proti temu, da se deželni šolski svet, oziroma predsedstvo njegovo predrzne... (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“) nasproti poslancu, izvoljenemu zastopniku ljudstva, ki izvršuje to svojo dolžnost, katero mu je ljudstvo dalo, disciplinarno postopati. (Živahno pritrjevanje na levi. — Lebhafter Beifall links. Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „On je zastopnik ljudstva, kadar govori s svojimi volilci!“)

Nekaj moram posebej omenjati, kar nas sili, da to stvar zopet spravljamo na dnevni red. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Dokler ne bo miru, ne boste ničesar dosegli!“) Volilno reformo nam dajte. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter

Dr. Šusteršič: „Prej ne pride nikdar to iz dnevnega reda!“)

Mi vemo, kako je v deželnem šolskem svetu, da nimamo tam nobenega svojega zastopnika. Naša stranka, ki bi politične pravice vseh in seveda tudi naših poslancev branila, nima iz svoje srede nikogar v tem zboru. Zastopniki drugih strank so notri in v takem slučaju bi moralo, da se potem neko objektivno stališče varuje, predsedstvo biti objektivno. Mi gospodom, kateri v tem deželnem šolskem svetu zavzemajo svoje stališče kot zastopniki svojih strank, nič ne zamerimo in tudi zameriti ne moremo, da delajo tako, kakor se jim zdi prav, ampak, kar zamerimo, to je, da je vodstvo deželnega šolskega sveta pristransko. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“) Tukaj pa moram spregovoriti, gospodje, resno besedo... (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Saj ta stvar še ni bila v deželnem šolskem svetu na dnevnem redu!“) in jaz tukaj vem, da govorim v imenu vseh svojih tovarišev in v imenu naše stranke.

To, kar nas je prisililo, da smo sedaj v tej bojni poziciji v tej zbornici, niso samo dejanja naših častitih nasprotnih strank, ampak do tega nas je dovedlo to prepričanje, — in to konstatiram tukaj, — dovedlo nas je to prepričanje, da mi v tej deželi, dokler ji načeluje baron Hein, nikdar pravice dobiti ne moremo. (Burno odobravanje in ploskanje na levi in na galeriji. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links und auf der Gallerie. — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je, baron Hein! Tako je! Dokler časa bodele Vi v deželi, toliko časa tudi miru ne bode! Če hočete revolucijo, pa jo spravite po konci! Če bo kri tekla, boste samo Vi krivi! Saj ni nobene pravice!“)

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend):

To ne spada k stvari, to ne spada k vprašanju glede gospoda učitelja Jakliča. (Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: „Ganz richtig!“) Sploh pa takih napadov na zastopnika c. kr. vlade nikakor ne morem dopustiti. Prekinem sejo [(Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Kedar bode seja zopet otvorena, bomo pa naprej govorili!“) — Seja prestane ob 11. uri dopoldne ter se nadaljuje ob 11. uri 20 minut dopoldne. — Die Sitzung wird um 11 Uhr Vormittag unterbrochen und um 11 Uhr 20 Minuten Vormittag wieder aufgenommen.]

Deželni glavar:

(Pozvoni. — Das Glockenzeichen gebend.)

Gospod poslanec dr. Krek ima besedo v nadaljevanje.

Poslanec dr. Krek.

Da je to, kar sem nazadnje omenil, spadalo strogo k stvari, to ponavljam in podajam zato sledeči dokaz:

Vsi gospodje od častitih obeh nasprotnih strank, kateri so o tem podučeni, so zagotavljali, da deželni šolski svet kot tak v svojih sejah še nikdar ni imel v rokah te stvari. Torej je jasno, da je predsedstvo deželnega šolskega sveta uvedlo preiskavo in da torej tudi vsa odgovornost za to, kar imenujemo krivico, ki se je godila gospodu poslancu Jakliču in se mu še godi, pade na predsedstvo deželnega šolskega sveta.

Jaz opozarjam gospode, ker je stvar tako važna, na stališče, katero je zavzemal c. kr. namestnik na Nižje-Avstrijskem v seji zadnji četrtek v deželnem zboru dolenjeavstrijskem. Tam se je šlo za to, da se ustavi disciplinarna preiskava oziroma, da se razsodba, ki je bila že izrečena v okrajnem šolskem svetu, da se ista, oziroma nasvet, ki ga je že izrekel okrajni šolski svet, potrdi v deželnem šolskem svetu nasproti socialno-demokracičnemu poslancu Seitz-u ki je v svoji lastnosti kot učitelj, še predno je bil izvoljen za poslanca, ponudil zaušnico predsedniku okrajnega šolskega sveta tekom seje. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Čujte! Čujte!“) Nasproti temu je vlada dolenje-avstrijska ustavila to preiskavo in Seitz-u se ni zgodilo to, kar so želeli njegovi nasprotniki.

Naj se primerja s tem slučajem Jakličev slučaj v tem, da je dobil od dežel. šolskega sveta ukor zaradi otročarije in da je za 100 gld. prikrajšan, ker ni avanziral, in naj se potem sodi, kakšno stališče moramo zavzemati mi, če vidimo, da se nasproti edinemu možu iz naše srede, do katerega ima deželna vlada nekaj moči, tako postopa.

Drugi slučajev ne bom navajal, ampak ta slučaj sam popolnoma zadostuje, da psihološko dispozicijo naše stranke nasproti vladi v deželi popolnoma jasno opravičuje celemu svetu. In vsled tega vprašam gospoda deželnega glavarja, katerega smatram kot edinega objektivnega branitelja zakona in pravice v tej zbornici... (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Ali smo mi sami falotje ali kaj?“) ali je on glede na vprašanje, katero sem stavil, — meni se vidi, v predpredzadnji seji, — kaj poizvedoval, kako je z gospodom poslancem Jakličem, in kaj je ukrenil v tej stvari?

Deželni glavar:

Cast mi je na to vprašanje odgovoriti, da sem jaz poizvedoval in tudi o tem dobil pojasnilo, kar je itak že znano, da se je disciplinarna preiskava proti gospodu poslancu Jakliču uvedla zaradi sodnijske obsodbe in potem tudi zaradi nastopa gospoda poslancu Jakliča v Dobropolji na dotičnem shodu, — da pa v tem dopisu, kakor ga vidite tukaj, stoji, da z ozirom na to, ker dotični sodni akti sploh še niso bili izročeni dotični šolski oblasti, sedaj sploh ta disciplinarna preiskava miruje, da ne traja dalje. To je sedanji štadij te stvari in nikakega aktualnega povoda za-me ni, da bi tukaj segal vmes. Gotovo je pa to, da smatram jaz kot svojo dolžnost, immuniteto vsakega deželnega poslancu, bodisi od ene ali druge stranke, najodločnejše braniti na podlagi zakona z dne

3. oktobra 1861. Gotovo je, da bom zmiraj v vsakem slučaju storil odločne korake, kadar se bo pripetil slučaj, da bi se ta immuniteta kršila.

Tukaj pa sedaj ni nobene obsodbe in po tem, kar smo slišali, ne vemo, ali se bo preiskava še nadaljevala ali ne, ampak deželni šolski svet sploh še ni bil v položaju, da bi sodil o tem. Torej se tudi ne ve, ali se deželni šolski svet sploh strinja s tem, da se ta preiskava vrši proti gospodu poslancu Jakliču.

Drugega torej ne morem reči, kakor da bom vsikdar svojo dolžnost storil v polni meri. Sicer se je pa oglasil k besedi eksclenca gospod deželni predsednik baron Hein.

R. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein:

Der geehrte Herr Landeshauptmann hat allerdings in dieser Angelegenheit bereits den gegenwärtigen Stand charakterisiert: Die Untersuchung ruht und ruht schon seit längerer Zeit, immerhin halte ich es doch für meine Pflicht und für unabweichlich, gegen einige Anwürfe zu reagiren, die mir als Vorsitzendem des Landeslehrathes gemacht wurden. Die Beschlussfassung über die Ergebnisse einer Disciplinaruntersuchung steht dem Gremium des Landeslehrathes zu und ich kann mich aus diesem Grunde, um dieser Beschlussfassung nicht vorzugreifen, auch nicht darüber aussprechen, inwieweit die Disciplinaruntersuchung ein Ergebnis zutage gefördert hat, welches zu einem Richter-sprüche, zu einem Schuldsprüche oder zu einem Freisprüche führen wird und führen kann. Ich würde da dem Standpunkte präjudiciren, den ich als Vorsitzender in der Sitzung des Landeslehrathes einnehme, bei welcher erst dann mein Votum in Betracht kommt, wenn die übrigen Mitglieder dieser Körperschaft bereits gestimmt haben und sich zufällig Stimmengleichheit ergeben hat. So weit kann und will ich also nicht gehen, aber ich halte es für meine Pflicht in der Hinsicht eine Aufklärung zu geben, weil mir ausdrücklich vorgeworfen wurde, dass die Untersuchung durch Verfügung des Präsidiums des Landeslehrathes eingeleitet wurde. Alle diese Verfügungen, die in einer Disciplinarsache vonseite des Präsidiums ausgehen, sind nicht decisiver Natur, sondern bereiten nur das Materiale für die Sitzung des Landeslehrathes vor.

Nun frage ich, erstens, wie steht es mit der Immunität? War vom Standpunkte des Reichsgesetzes vom 3. Oktober 1861, R. G. B. Nr. 98, die Einleitung der Disciplinaruntersuchung überhaupt zulässig?

Ich glaube, das lässt sich an der Hand des Gesetzes absolut bejahen. Das Gesetz unterscheidet folgende Fälle der Immunität: im § 1 den Fall, dass jemand wegen seiner Abstimmung zur Verantwortung gezogen wird — also dies stimmt im vorliegenden Falle nicht; der zweite Fall ist der, dass ein Mitglied des Reichsrathes oder eines Landtages wegen der in diesem Berufe gemachten Äußerungen zur Verantwortung gezogen wird, und erklärt das Gesetz, dass dies nur von dem Hause geschehen kann, dem der betreffende Abgeordnete als Mitglied angehört. „In diesem Berufe gemachte Äußerungen“, so lautet das Gesetz, darunter sind jene Äußerungen zu verstehen, welche im Hause selbst vom Abgeordneten gemacht werden; die sind und sollen immun sein, weil im Hause selbst dem Vertreter des

Volk die Möglichkeit gegeben sein soll, frei und ohne Schen seiner Meinung Ausdruck zu geben. Diese Äußerungen sind allerdings immun, außerhalb des Hauses gemachte Äußerungen sind es jedoch nicht.“

Ich möchte das noch erläutern durch einen analogen Fall, der sogleich die Sache vollkommen klar machen wird.

Was hier im Hause gesprochen wird, erlangt die Immunität und kann als Verhandlung des Hauses durch die Presse veröffentlicht werden. Was von den Herren Abgeordneten in irgendeiner Versammlung gesprochen wird, das erlangt die Immunität nicht und die Wiedergabe solcher Reden wird, seitdem die Verfassung in Oesterreich besteht, von den Strafgerichten immer als das verfolgt, als was sich die Reden nach unseren strafrechtlichen Bestimmungen charakterisiren, wenn sie eben nicht im Reichsrathe oder in einem Landtage gefallen sind.

Das illustriert, glaube ich, ganz deutlich die Auffassung, die die Gerichte bisher immer hatten und die auch dem Reichsgesetze vom 3. Oktober 1861, R. G. B. Nr. 98, zugrunde liegt. — Also der § 1 kommt bei allen diesen Fällen, die der geehrte Herr Vorredner erwähnt hat, entschieden nicht in Betracht.

§ 2 lautet (bere — liest): „Kein Mitglied des Reichsrathes oder der Landtage darf während der Dauer der Session wegen einer strafbaren Handlung — den Fall der Ergreifung auf frischer Tat ausgenommen — ohne Zustimmung des Hauses verhaftet oder gerichtlich verfolgt werden.“

Nun, verhaftet haben wir ja nicht, verhaften können wir auch nicht, es handelt sich also nur noch um die „gerichtliche Verfolgung“. Die gerichtliche Verfolgung ist sowohl nach dem Sinne als auch nach dem Wortlaute und auch nach der bestehenden Praxis nur dann vorhanden, wenn eine Gerichtsbehörde jemanden wegen eines Delictes, das er begangen, im Wege der Strafrechtspflege belangt. Nun, der Landeschulrath ist keine Gerichtsbehörde, er ist eine Administrativ-Behörde, und in Folge dessen findet dieser Paragraph bei der Disciplinaruntersuchung gegen einen Lehrer auch keine Anwendung.

Es wurde nun hingewiesen auf den Fall Seiz. Nun, meine Herren, dieser Fall liegt wesentlich anders. Seiz wurde disciplinärer behandelt und es wurde gegen ihn ein Disciplinarenkenntnis geschöpft, soweit es mir bekannt ist — ich will nicht gerade behaupten, daß das Stadium genau so ist, wie ich sage, doch soweit mir erinnerlich, wurde er disciplinärer behandelt und strafweise verurteilt. Seiz hat sich tätzlich vergangen oder wollte sich tätzlich vergehen, er hat in einer Sitzung des Bezirksschulrathes oder bei einer Lehrerconferenz, glaube ich, die Hand gegen den Vorsitzenden erheben und wurde deshalb disciplinärer bestraft. Dann wurde von ihm der Recurs ergriffen und später kam die Immunitätsfrage im Abgeordnetenhause oder im Landtage zur Sprache. Der Recurs aber liegt heute noch unentschieden beim Unterrichtsministerium. Wenn also die Frage so klar wäre, daß die disciplinäre Verfolgung des Seiz eine Illegalität involviren würde, so hätte, glaube ich, das Unterrichtsministerium wol binnen 14 Tagen schlüssig werden können und seine Entscheidung schon längst getroffen. Die Sache ruht aber und die Entscheidung ist noch nicht erfolgt. Das Nähere über den dortigen Fall ist mir nicht bekannt, aber das ist die factische Tatsache, so

liegt heute die Sache und es kann also dieser Fall als Analogon wol nicht angeführt werden.

Man will mir den Vorwurf machen, ich hätte quasi die Einleitung der Disciplinaruntersuchung verfügt, ohne daß hiefür ein zureichender Grund vorhanden gewesen wäre, denn wenn ein zureichender Grund dafür vorhanden ist, kann man mir aus der Ausübung der Pflicht — und die werde ich immer und gegen jedermann erfüllen — keinen Vorwurf machen. Wenn ein zureichender Grund vorhanden ist! Nun, ich bitte! Ich würde Details hier nicht erwähnen, weil ich glaube, daß derartige Fragen in eine vertrauliche Sitzung gehören, nachdem aber alle Punkte der Disciplinaruntersuchung vonseite des geehrten Herrn Vorredners erwähnt wurden, so sind sie schon einmal public geworden und ich kann wol nun und muß sogar darüber sprechen.

Es handelte sich zunächst — und zwar ist immer zuerst das Gericht eingeschritten, wir haben erst später durch die Gerichtsbehörde von dieser Sache Kenntnis bekommen — um eine Übertretung des § 320 des Strafgesetzes: Falschmeldung, der Wortlaut dieser Falschmeldung ist auch schon erwähnt worden. Nun bitte ich, meine Herren! Kann ich als Chef des Landeschulrathes übersehen, daß unsere Volksschulgesetzgebung die religiös sittliche Erziehung der Volksschule als Aufgabe zugewiesen hat, kann ich übersehen, daß unsere Religion, die ich zumindest gerade so heilig halte, wie jeder andere, die Wahrheitsliebe an die Spitze aller Anforderungen, an die Spitze der Tugenden stellt? Wenn sich nun ein Lehrer, der doch Bildner der Jugend sein soll, in einer amtlichen Meldung mit einer Unwahrheit einträgt, so kann die Schulbehörde das nicht ignoriren, umsoweniger aber kann sie das, wenn deshalb eine gerichtliche Abstrafung erfolgt ist.

Das also war der Eine Fall, ich bemerke jedoch gleich — soweit kann ich ja gehen, — daß nach meiner persönlichen Anschauung dieser Fall in der weiteren Disciplinaruntersuchung kaum mehr von Bedeutung sein wird, weil es sich später nach Einleitung der Untersuchung heraus gestellt hat, daß der betreffende Angeeschuldigte seinerzeit deshalb eine Rüge vonseite des Bezirksschulrathes erhalten haben soll, obgleich aus den Akten dies nicht mit Sicherheit hervorgeht, da einige derselben in Verlust geraten sind. Wenn das richtig ist, daß die Sache bereits mit einer Rüge abgetan wurde, dann dürfte dieser Punkt entfallen, weil wegen eines und desselben Delictes eine zweifache Verurteilung nicht stattfinden darf.

Der nächste Punkt, der Anlaß zur Disciplinaruntersuchung gab, ist eine Übertretung des § 23 des Pressgesetzes. Das ist ein gerichtlich zu ahndendes Delikt und nachdem jede gerichtliche Abstrafung den Gegenstand einer Disciplinaruntersuchung eo ipso bilden muß, so ist auch dieses Delikt selbstverständlich zum Gegenstande der Disciplinaruntersuchung gemacht worden. Ein gerichtliches Strafkenntnis an einem Beamten oder Lehrer, wenn es der Behörde mitgeteilt wird, und es muß ihr mitgeteilt werden, muß immer zum Gegenstande der Disciplinaruntersuchung gemacht werden. Sache derjenigen Korporation, die das endgiltige Urtheil darüber zu fällen hat, ist es dann, zu untersuchen, ob neben dem gerichtlichen Delikte auch noch ein Delikt verliegt, welches im Disciplinarwege zu ahnden

ist. Eingeleitet aber muß die Disciplinaruntersuchung werden, und anderes ist nichts geschehen.

Der dritte Fall, er ist der kraffteste, denn er bildet ein Vergehen nach Artikel VI. des Gesetzes vom 17. Dezember 1862 R. G. Bl. Nr. 8, das mit Erkenntnis des Kreisgerichtes Rudolfswert vom 27. Juni 1901 geahndet wurde. Die Details dieses Vergehens würde ich mir nur erlauben dem hohen Hause in geheimer Sijung mitzuteilen. Ich glaube, daß so etwas nicht in die Öffentlichkeit fällt. — Das Motiv für die Einleitung der Disciplinaruntersuchung war ganz dasselbe, wie in den anderen schon besprochenen Fällen: Gerichtliche Abstrafung, welche ipso facto die Einleitung der Disciplinaruntersuchung zur Folge hat. Der Schuldspruch ist ganz etwas anderes, das wird seinerzeit der Landeschulrath in der Sijung zu beurteilen haben. Hierzu kommt noch ein Nebenumstand, den ich auch noch besprechen will, zunächst aber muß ich noch konstatiren, daß der Ausdruck, der vom Herrn Vorredner gebraucht wurde: „Drei Untersuchungen“ oder „erste, zweite und dritte Untersuchung“ mit den Tatsachen nicht ganz im Einklange steht. Es handelt sich nur um Eine Untersuchung und diese wurde mit dem Erlasse des Landeschulrathes vom 8. November 1902 angeordnet bezüglich der drei Fakten: Übertretung des § 320 Strafgesetz, § 23 Pressgesetz und Vergehen nach Artikel VI. des Reichsgesetzes vom 17. Dezember 1862. Als diese Disciplinaruntersuchung im Zuge war, kam noch eine Anzeige an den Landeschulrath, in welcher diesem die bekannte Rede des Herrn Abgeordneten Jaklič zur Kenntnis gebracht wurde, die er in einer Versammlung in Gutenfeld gehalten hat und worin die Aufforderung zur Boycottirung gegen diejenigen Firmen enthalten war, welche den „Slovenski Narod“ lesen oder abonniert haben. Dieses Faktum kam dem Landeschulrath infolge einer Anzeige zur Kenntnis und dann wurde unter dem 22. Mai 1903 angeordnet, auch diese Frage in die bereits anhängige Disciplinaruntersuchung einzubeziehen. Wegen dieser Frage allein ist eine Disciplinaruntersuchung nicht eingeleitet worden, sondern sie ist nur als neu vorliegendes Delikt in die bereits anhängige Disciplinarverhandlung einbezogen worden. Nun, die Sache wäre schon längst zur Austragung gelangt, wenn der Landeschulrath in Besitz der betreffenden Gerichtsakten hätte kommen können. Das war jedoch nicht möglich, nachdem dieselben infolge eines Gnadengesuches beim Justizministerium liegen. Da der Landeschulrath sonach nicht in die Lage kommen konnte, sich in den Besitz dieser Akten zu setzen und ohne genaue Einsichtnahme in diese Akten natürlich ein Urteil vonseite des Landeschulrathes nicht gefällt werden kann, so ruht auch die ganze Angelegenheit, bis der Landeschulrath in die Lage kommt, sein Urteil zu fällen. Gewiß wird diese Korporation, wie immer, ihr Urteil mit Objektivität und nach ihrem besten Wissen und Gewissen fällen. Wer Mitglied dieser Korporation ist, der weiß, mit welcher Sorgfalt jede einzelne solche Angelegenheit geprüft wird, wie die verschiedensten Meinungen frei und offen zur Geltung gebracht werden und wie die Herren Mitglieder des Gremiums ihre Aufgaben sehr ernst nehmen und gerade in derartigen Fragen gewiß eher ein zu mildes Urteil fällen, als ein zu strenges, ihr erstes Bestreben aber darauf richten, das Recht zu finden, wozu sie ja berufen sind.

Poslanec dr. Krek:

Prosim besede za dejanski popravek!

Deželni glavar:

Pa prosim, samo za dejanski popravek, kajti debata je izključena.

Torej gospod poslanec dr. Krek ima besedo za dejanski popravek.

Poslanec dr. Krek:

Jaz dejanski popravljam to, da se nisem motil, ko sem govoril o več preiskavah, zato ker je razvidno iz besedij gospoda deželnega predsednika samih, da je neka preiskava že imela svoj konec, namreč razsodbo ukora, da je vsled tega gospod poslanec Jaklič že jako občutno čutil, kaj se pravi priti v disciplinarno preiskavo, ker ni, kakor bi bil moral, napredeval v plači.

Potem moram dejanski popraviti, da slučaj Seitz ni tako nasproten temu našemu današnjemu slučaju, o katerem je govoril gospod deželni predsednik in kakor je on to trdil, — marveč da je slučaj Seitz pokazal, da je mišljenje dunajske deželne vlade in tudi centralne vlade drugačno v tej stvari, kakor pa mišljenje in delovanje naše deželne vlade.

In končno konstatiram jaz dejanski, da sem svoj govor, svoje vprašanje na gospoda deželnega glavarja stavil v slovenskem jeziku, da mi je pa gospod deželni predsednik odgovoril v nemškem jeziku... (Dolgotrajno odobravanje in ploskanje na levi. — Anhaltender Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend):

Prosim mir, gospodje.

Poslanec dr. Krek

(nadaljuje — fortfahrend):

in mislim, da je to tudi važno za naše razmere, v katerih živimo mi Slovenci, in mislim tudi, da je to eden najvažnejših dejanskih popravkov. (Burno odobravanje in ploskanje na levi. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Dalje se je oglašil k besedi za vprašanje gospod poslanec dekan Mihael Arko.

Poslanec Mihael Arko:

Visoka zbornica! Veliko se je pričakovalo od novoizvoljenega ustavnega odseka ali delovanje njegovo se je nekako prekinilo pod pretvezo, da toliko časa, dokler v zbornici ne vladajo normalne razmere, odsek ne more delati.

Mislím, da se ne motím, če izrečem, da smo precej pri koncu zasedanja, sesije, in da kmalu te nenormalne razmere prenehajo. Zato bi bilo silno dobro, da bi ravno ta odsek deloval tudi še potem, ko je deželni zbor zaključen (Smeh v središču. — Gelächter im Centrum. — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Gospodje se smejejo, ker so pač dobre volje, da bodo kmalu šli domov!“) Ker pa opravični red tega ne pripušča, vprašam gospoda deželnega glavarja, ali hoče vprašati visoko zbornico, da se izreče enoglasno za to, da ustavni odsek tudi medtem, ko deželni zbor ne bode, naprej deluje. (Poslanec dr. Ferjančič: — Abgeordneter Dr. Ferjančič: „Tega tudi zbornica nima pravice skleniti!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeord. Dr. Šusteršič: „Samo dr. Ferjančič ima to pravico!“) Če so bili vsi udje za to, če ni bilo od nobene strani ugovora, se je že večkrat tudi kaj takega sklenilo in izvršilo, kar po našem opravičniku ni dovoljeno, in ravno zaradi tega bi prosil gospoda deželnega glavarja, da naj vpraša visoko zbornico, ali nima nič proti temu, da se ustavni odsek proglasi permanentnim?

Deželni glavar:

Gotovo bi bilo želeti, da bi ustavni odsek deloval. (Posl. dr. Ferjančič: — Abgeordneter Dr. Ferjančič: „Saj smo povedali pod kakimi pogoji!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ali ima gospod dr. Ferjančič besedo?“) — prosim, sedaj jaz govorim — torej gotovo bi bilo želeti, da bi ustavni odsek deloval, ker bi ravno v tem odseku morda prišli do kake konkluzije glede volilne reforme; ampak jaz ne uvidevam tega, kako bi mogli priti do kakega pozitivnega zaključka, če je deželni zbor zaključen. Potem pa je moje prepričanje, da s tem, ko se zaključi deželnozbornsko zasedanje, ugasnejo vsi mandati v odsekih in, da je torej vsako zborovanje v odsekih končano. (Klici v središču: — Ruje in Centrum: „Tako je! Tako je!“ — Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: „Zakaj je pa to mogoče v državnem zboru!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeord. Dr. Tavčar: „Državni zbor ni bil zaključen!“ — Poslanec dr. Ferjančič: — Abgeordneter Dr. Ferjančič: „Državni zbor ima zakon za to, deželni zbor pa ne!“) Sicer je, kakor posnemamo iz besed gospoda poslanca Povšeta, ravno v državnem zboru tak permanentni odsek, ampak to je mogoče le z dovoljenjem cesarjevim. (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: „No torej! Tako bi bilo tudi pri nas mogoče!“ — Poslanec dr. Ferjančič: — Abgeordneter Dr. Ferjančič: „Tam je to mogoče na podlagi zakona!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Eden že spet razlaga postave, ki jih ne pozna. Že tolikokrat se je blamiral!“ — Klici v središču: — Ruje in Centrum: „Kedo je to?!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vsak hip ga moramo seznanjati s poslovnikom, pa hoče poznati druge zakone!“)

Prosim, gospodje, mir! Sedaj govorim jaz!

Deželni zbor bi moral o tem sklepati na podlagi konkretnega predloga in potem še le dobiti cesarsko privoljenje.

Kakor pa stvar sedaj stoji, kakor jaz tolmačim opravični red, ni mogoče, da bi smel odsek še zborovati potem, ko je deželni zbor zaključen. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču in na desni. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Centrum und rechts. — Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Arkota dajte za kanonika v Ljubljano, pa bo predsedoval ustavnemu odseku!“ — Veselost v središču in na desni. — Heiterkeit im Centrum und rechts.)

K besedi za vprašanje se je dalje oglasil gospod poslanec dr. Šusteršič.

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! Hotel sem danes sicer najpoprej neko drugo vprašanje staviti, ali zadeva, ki se ravno sedaj obravnava v visoki zbornici, mi daje povod, da predno stavim ono vprašanje, katero sem najprej hotel staviti, stavim neko drugo vprašanje, ki se tudi tiče našega šolstva, učiteljstva in pa stališča, katero zavzema napram učiteljstvu c. kr. deželni šolski svet, za kojega ukrepe, v kolikor se gre za vprašanje postavnosti ali nepostavnosti, in v kolikor se gre za vprašanje ugleda, je na vsak način odgovoren gospod deželni predsednik kot predsednik c. kr. deželnega šolskega sveta.

Pred vsem moram v utemeljevanje svoje interpelacije do gospoda deželnega glavarja odgovarjati na to, kar je gospod deželni predsednik nam ravno poprej povedal bil.

Jaz moram odkrito reči, da sem, ko se je gospod deželni predsednik oglasil k besedi, ki se je poprej trdovratno branil v tej delikatni zadevi usta odpreti v tej visoki zbornici, pričakoval, da bo nekaj drugega povedal, kakor je povedal. To kar je govoril on, je bila neka obtožnica zoper gospoda poslanca Jakliča, in govoril je tako, kakor bi morebiti na mestu bilo, ako bi se nahajal gospod deželni predsednik v svojej vernoudani družbi v deželnem šolskem svetu, kar pa nikakor ni bilo umestno tukaj v tej zbornici. Tukaj je bila dolžnost gospoda deželnega predsednika drugače govoriti in osobito je bila njegova dolžnost, zakon drugače razlagati, kakor ga je on razlagal.

Dotični zakon z dne 3. oktobra 1861. drž. zak. št. 98. določa brez vsake izjeme, da je vsaka izjava, katero poslanec stori v svojem poklicu kot poslanec, da je vsaka taka izjava immuna. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „To sami veste, da ni tako!“) — Vsaj veste, gospod poslanec dr. Tavčar, da se pri gospodu deželnem glavarju lahko za besedo oglasite, če imate kaj povedati. —

Med agende, katere izvršuje poslanec v svojem poklicu, spada brezdvomno tudi občevanje s svojimi volilci, in ako poslanec nastopi pred svojimi volilci, ni učitelj, ni uradnik, akoravno sicer pripada k temu stanu, ampak on je poslanec. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „To je debata!“) — to

je utemeljevanje moje interpelacije do gospoda deželnega glavarja, kar se bo takoj sprevidelo — v tem hipu, pravim, ni nič drugega, kakor poslanec, in je glede svoje izjave odvisen od enega samega faktorja, katerega ravno citirani zakon navaja, in ta faktor je visoka zbornica. Drugega faktorja — na tem svetu vsaj — nima nad seboj, in torej tudi disciplinarna oblast in gospod deželni predsednik kot načelnik disciplinarne oblasti ni imel nobene pravice, to storiti, kar je danes sam priznal, da je storil, namreč da je on odredil, da se zaradi dotičnega govora, ki je prišel potom neke denunciacije do njegovega znanja, proti tovarišu Jakliču uvede disciplinarna preiskava, odnosno, kakor se je izrazil, da se v že prej vpeljano disciplinarno preiskavo sprejme tudi ta, kakor pravi, novi faktum.

S tem je gospod deželni predsednik sam priznal, da je učinil protipostaven korak, in mi tega nepostavnega koraka ne bomo gutirali nikdar, in dokler to vprašanje ne bo tako rešeno, kakor imunitetni zakon zahteva, dokler ne bo popolnoma dognano, da se tovarišu Jakliču niti las ne bo skrivil, toliko časa ne bo to vprašanje tukaj izginilo in tudi ne v drugih instancah, in toliko časa naj se pripravijo dotični faktorji še na več sličnih prizorov, kakor je bil današnji. (Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Niso tako nevarni ti prizori!“) — Jaz Vam, gospod dr. Tavčar, nič nečem, jaz govorim o Jakliču in o deželnem predsedniku, pustil sem Vas pri miru (Poslanec dr. Schweitzer: — Abgeordneter Dr. Schweitzer: „Kršenje imunitete zagovarja liberalni dr. Tavčar!“) — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vsaj sami veste, da ni tako, kakor pravite!“) — Poslanec dr. Schweitzer: — Abgeordneter Dr. Schweitzer: „Popolnoma tako!“ in torej tudi Vi mene pustite in mirno poslušajte (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Sam pa nikdar ne poslušam mirno!“), vsaj Vam nič nečem. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Dr. Schweitzer tam nekaj žuga za Vašim hrbtom, Vaš ponižni sluga!“) — Poslanec dr. Schweitzer: Abgeordneter Dr. Schweitzer: „Jaz sem, kar ste si Vi prisvajali, ponižni sluga svobodne misli, Vi pa vlade!“)

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend):

Ja, prosim, prosim za mir...

Poslanec dr. Šusteršič

(nadaljuje — fortfahrend):

V nedeljo pri banketu ste, gospod dr. Tavčar, za slogo govorili, (Poslanec dr. Tavčar ugovarja: — Abgeordneter Dr. Tavčar widerspricht) no, ali je šampanjec iz Vas govoril v nedeljo? (Živahna veselost na levi. — Lebhaftes Heiterkeit links. — Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Ga pijem na moje troške, ne na Vaše, če ga pijem!“) Torej le bodite mirni. Vsaj se ne gre za Vas, ampak za deželnega predsednika in za Jakliča. (Klici na levi: — Rufe links:

Tako je!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Ja prosim, gospod deželni glavar, ali mislite, da bom vsako besedo od takega človeka požrl?! Pijanosti si od takega človeka ne pustim očitati!“)

Deželni glavar:

Prosim, jaz ne pustim...

Poslanec dr. Tavčar:

Prosim, častivredni gospod glavar, da ga k redu pokličete! Dokler ga k redu ne pokličete, ga ne pustimo naprej govoriti. (Nemir v središču. — Unruhe im Centrum.)

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend):

Prosim, jaz ne pustim nobenega žaljenja in moram obžalovati besede gospoda govornika dr. Šusteršiča ter ga k redu poklicati. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „No dobro!“)

Poslanec dr. Šusteršič

(nadaljuje — fortfahrend):

Torej visoka zbornica, jaz bi opozoril še enkrat na slučaj Seitza, katerega smo v državnem zboru pazljivo zasledovali, in takrat je v tem slučaju dotični odsek državnega zbora stavil zbornici predlog in zbornica ga je tudi v veliki večini sprejela, in ta predlog se je glasil, da je postopanje proti Seitzu v nasprotstvu z duhom imunitetnega zakona. To kar je v nasprotstvu z duhom zakona, to je pa seveda z zakonom samim v nasprotju in tukaj pa tembolj, ko besedilo zakona nikakor ne nasprotuje razlagi, temveč nasprotno, besedilo zakona še to razlago podpira in potrjuje.

Torej v tem pogledu ne more biti nobenega dvoma, da je gospod deželni predsednik v nasprotstvu z imunitetnim zakonom postopal, in to je tembolj čudno, ko je osrednja vlada izvajala konsekvence iz dotičnega sklepa državnega zbora in učitelj Seitz še danes ni bil discipliniran, ker je osrednja vlada, ker je naučno ministerstvo respektiralo dotični sklep državnega zbora in se postavilo tudi na stališče, da bi bilo disciplinarno postopanje proti učitelju Seitzu v nasprotju z duhom zakona. Seveda tukaj je ta razložek: Tam se gre za socialnodemokratskega zajca, tukaj pa za klerikalnega zajca (Živahna veselost na levi. — Lebhaftes Heiterkeit links.), in kakor se mi vidi, so se tudi vladni gospodje postavili na to stališče, da se mora z enim preklicanim klerikalcem vse drugače postopati, kakor z drugim učiteljem, ki je liberallec ali kaj podobnega. (Veselost na levi. — Heiterkeit links. — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kedaj bi bil že liberalen učitelj discipliniran! Stokrat, in tudi cesar bi ga ne bil pomilostil!“) — Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „To je resnica!“)

Sedaj bom še podrobno odgovarjal na to, kar je gospod deželni predsednik ekscelenca baron Hein očital tovarišu Jakliču kot nekaj velikanskega.

Deželni glavar:

Prosim, to ne spada k stvari!

Poslanec dr. Šusteršič:

Prosim, jaz utemeljujem svojo interpelacijo in jaz bom svojo interpelacijo utemeljil tako, kakor kot prav spoznam.

Deželni glavar:

Prosim, to je debata o tem, kar je ekscelenca gospod deželni predsednik odgovoril.

Poslanec dr. Šusteršič:

Ne, to je utemeljevanje interpelacije, katero bom stavil v odgovor na to, kar je povedal gospod deželni predsednik. (Poslanec dr. Majaron: — Abgeordneter Dr. Majaron: „Ali nimate nobene moči, gospod deželni glavar?“) Interpelacija do gospoda deželnega glavarja, ta je vendar smatrati popolnoma analogno, kakor interpelacija na deželno vlado.

Poslanec dr. Majaron:

Jaz sem vložil interpelacijo na vlado in ta se ni čitala, on pa je interpelacijo utemeljeval! To ne gre!

Poslanec dr. Šusteršič:

Popolnoma analogno...

Deželni glavar:

Prosim, to je debata o tem, kar je gospod deželni predsednik odgovarjal. Če se hoče o tem razpravljati, se mora predlog staviti, da se debata otvori. Prosim torej za predlog!

Poslanec dr. Šusteršič:

Jaz utemeljujem interpelacijo do gospoda deželnega glavarja (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Interpelacija ni dopustna!“) in imam pravico, jo ravnotako utemeljevati, kakor se utemeljujejo interpelacije (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Interpelacija ni dopustna!“) na deželno vlado. Ali so interpelacije pismene ali ustmene, je v tem pogledu popolnoma vse eno. Če se smejo pismene interpelacije na 400 straneh utemeljevati, (Posl. Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Tista se mora poprej rešiti!“) smem ustmeno interpelacijo tudi utemeljevati. Razlika je samo ta, da so interpelacije na vlado pismene, interpelacije na deželnega glavarja pa so po našem pravilniku ustmene (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Vprašajte, prosim!“ — Poslanec dr. Majaron: — Abgeordneter Dr. Majaron: „Dajte mu besedo vzeti!“)

Deželni glavar:

Prosim, povejte, kaj hočete vprašati!

Poslanec dr. Šusteršič:

Jaz bom potem vprašal, ko bom vprašanje utemeljil.

Deželni glavar:

Najprej prosim povedati vprašanje!

Poslanec dr. Šusteršič:

Prosim, gospod deželni glavar! Najprej se utemeljujejo interpelacije potem se stavijo vprašanja in tako bom tudi jaz storil in te pravice si ne dam vzeti, ker je v poslovníku utemeljena (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Dajte enkrat ob mizo udariti!“)

Deželni glavar:

Danes sta bili dve interpelaciji vloženi, kateri pa nista prišli na vrsto, ker so še druge pismene tukaj, ki se morajo poprej prečitati...

Poslanec dr. Šusteršič:

Ker sta to pismeni interpelaciji!

Deželni glavar:

Ja prosim! (Klici na levi: — Ruhe links: „Vsaj to ni interpelacija! Je vprašanje!“)

Prosim, da stavite vprašanje. Jaz moram vendar vedeti za vprašanje, da potem vem, ali je to utemeljevanje potrebno ali ne.

Poslanec dr. Šusteršič:

Je potrebno in jaz bom stavil vprašanje takrat, kadar ga bom utemeljil. Te pravice si ne dam vzeti. Vprašanje do deželnega glavarja je interpelacija, to je natančno in izrečno v pravilniku določeno. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Prosim za paragraf!“ — Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „To je popolnoma ločeno!“) Vsak poslanec ima pravico interpelirati deželnega glavarja, deželni odbor, vlado, in dotično interpelacijo sme utemeljiti. Interpelacije na vlado so pismene, do deželnega glavarja ali do deželnega odbora pa so ustmene. (Medklici v središču. — Zwischenrufe im Centrum.) Sicer bom pa kmalu pri kraju, nič se ne bojte. Le majhno potrpite!

Torej gospod deželni predsednik...

Deželni glavar:

Jaz sem to vse slišal, kar je gospod deželni predsednik rekel, tega mi ni treba nič praviti. Prosim za vprašanje!

Poslanec dr. Šusteršič:

Jaz moram utemeljiti svoje vprašanje in to vprašanje bo šlo na to, v tej smeri, kakošno stališče hoče gospod deželni glavar označiti napram napačnim

nazorom, katere je razvijal gospod deželni predsednik, (Smeh v središču. — Gelächter im Centrum.).. kako so gospodje dobre volje! (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vsaj to moramo biti pri takih otročarijah, pri takih predpustnih šalah!“) Prosim, tukaj se gre za immuniteto poslanca, torej za najsvetejšo stvar, katero ima deželni zbor braniti, in to imenuje dr. Tavčar predpustno šalo! (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeord. Dr. Tavčar: In otročarijo!“)

Deželni glavar:

Izraz „predpustna šala“ in „otročarija“ tudi ni parlamentaričen (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Seveda ne! To priznam!“) in jaz moram vsled tega gospoda poslanca dr. Tavčarja k redu poklicati.

Poslanec dr. Šusteršič

(nadaljuje — fortfahrend):

Jaz sem popolnoma mirno govoril in torej ne vem — sicer bom pa skrajšal svoj govor, da se gospodje ne bodo še bolj razburili — in torej ne vem, kaj se tako eksponirate, gospod tovariš dr. Tavčar, vsaj ni nobenega povoda za Vas. (Posl. dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vsaj se ne, samo škoda se mi zdi časa, ki se tako izgubiva!“) Tako? Kadar se gre za immuniteto poslanca (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „A kaj še!“), se čas izgubiva?! To so lepi nazori, katere imate. Tu se vidi Vaše prijateljstvo za učiteljski stan! (Posl. Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Od Vašega prijateljstva tudi učitelji ne bodo živeli!“) Edini učitelj, ki je v tej zbornici... (Poslanec dr. Tavčar [ostavljajoč dvorano]: — Abgeordneter Dr. Tavčar [den Saal verlassend]: „Pripoznano je, da je Jaklič eden najslabših učiteljev na Kranjskem!“) A, tako?! Torej sedaj pa vemo. Tako se obnaša kolega zoper kolego (Klici na levi: Huje links: „Skandal!“)

Gospod deželni predsednik je — in to moram v imenu naše stranke na vsak način popraviti — deželni predsednik torej je skrivnostno namigaval, kaj da je Jaklič učinil hudega in da to more samo v tajni seji povedati, namreč to je bila tista obsodba zaradi nekega volilnega pooblastila.

Čast tovariša gospoda Jakliča in čast cele stranke, katere član je gospod tovariš Jaklič, zahteva, da mi to stvar tukaj v javni seji pojasnimo, ker ni prav nobenega povoda za nas kaj skrivati, in gospod poslanec Jaklič tudi nima nobenega povoda, kaj skrivati (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Jaklič je bil kaznovan!“) Gospoda moja, Jaklič je bil kaznovan! — Jaklič, notri pridite! (Smeh v središču: — Gelächter im Centrum. — Poslanec Jaklič prihaja skozi vrata: — Abgeordneter Jaklič kommt durch die Thüre: „Dr. Tavčar pravi ravnokar tukaj zunaj, da sem šema; on je pa denuncijant!“) Pustite ga no, naj se zunaj zgifta! Sedaj bo Malovrha doli poklical...

Deželni glavar:

Ja prosim, jaz še enkrat opozarjam, da sedaj ta stvar ni v razpravi!

Poslanec dr. Šusteršič:

Jaz nič za to ne morem, če se me vsak trenutek moti.

Torej gospoda moja, gospod poslanec Jaklič je bil obsojen — istina — zaradi pregreška po članu VI. zakona z dne 17. decembra 1862, držav. zak. št. 8., torej zaradi nelegalnega vplivanja pri volitvah.

Kakošen pa je bil slučaj, za katerega se gre tukaj, in to je ravno treba pojasniti, zakaj se gre.

Bile so občinske volitve in pri agitaciji za pooblastila žensk je Jaklič zašel tudi k stari ženici, ki stanuje kako uro od Dobropolja in ima volilno pravico v prvem volilnem razredu. Že sedaj omenjam, koliko upliva je imel ta glas na izid volitve v prvem razredu — naša stranka je zmagala z 20 glasovi zoper 4 glasove. Torej dotični glas ni absolutno nič uplival na izid dotične volitve. Dobro, toda to je juristično nerelativno. Gospod Jaklič je torej prišel k tisti ženi in jo je prosil, da naj da pooblastilo njegovi stranki. Ona je podpisala odnosno poškrižala pooblastilo, potem pa se je razgovor vnel o tem, kdo da naj bo pooblaščenec v tem slučaju in tukaj stoji trditev zoper trditev. Dotična ženska, ki je stara kakih 70 let, je zahtevala nekega A za pooblaščenca, medtem ko je bil gosp. Jaklič v pooblastilu nekega B za pooblaščenca vpisal. Dognano je po pričah, da je gospod Jaklič ljudem, ki so bili v hiši navzoči, predno je iz hiše stopil, jasno povedal, da je za pooblaščenca zapisan B in dotična žena je sama pritrčila, da je še pred volitvijo izvedela, da je bil B in ne A zapisan in jaz sem jo pri obravnavi vprašal: vsaj ste imeli priliko pooblastilo preklicati, zakaj tega niste storili, in ona je odgovorila: kaj sem se za te volitve brigala. To je bil njen odgovor, torej vidite, to je nekaj čisto navadnega in gospod poslanec Hribar bo potrdil, da se navadno v volilna pooblastila prvotno nobenega pooblaščenca ne zapiše. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „To ni resnica! Na mene se nikari ne sklicujte! Morate Vi sami bolje vedeti!“) Vsaj ste sami že dosti pooblastil nabrali! Vsaka stranka, ki je dobila pooblastila na razpolago, zapiše šele pozneje v pooblastilo poljubnega pooblaščenca ter potem razdeli pooblastila med svoje somišljenike. Tako se prakticira na celem svetu z volilnimi pooblastili. Torej dobro. Izpovedba dotične stare ženice je odločala in gospod poslanec Jaklič je bil obsojen, je bil kriv spoznan, ali faktum je to, kdor pozna agitacijo, kdor ve, kaj se pri volitvah vse godi, kdor se spominja stvari, ki so se dogajale n. pr. pri zadnjih mestnih volitvah v Ljubljani, ki so se še vršile v znamenju boja (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Z našimi volilci!“), ta bo priznal, da je to nekaj čisto navadnega, in nam se še vredno ni zdelo, zoper Vaše agitatorje kazenske ovadbe delati. (Poslanec Hribar: — Abge-

ordneter Hribar: „Ker jih niste mogli!“). Prosim, cel kup falzificiranih pooblastil smo dobili v roke (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Pa bi bili precej dokazali!“), ampak nam se ni vredno zdelo delati ovadbe, ker smo stali na stališču, da ni naša naloga denuncirati. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Jako milostno!“) Tukaj seveda nekateri ljudje v Dobropolju in okolici stoje na drugem stališču in so denuncirali in gotovo tisto staro ženico še pregovarjali, kaj da mora govoriti, tako da je nazadnje sama verjela. O tem sem jaz popolnoma prepričan, vsaj vem, kako se take stvari godijo, imam zadosti skušenj kot zagovornik iz različnih kazenskih pravn. In tako je prišlo do te obsodbe. Vse skupaj je prazen nič in če ste pošteni, morate to priznati in priznati, da bi bilo sodišče gospoda Jakliča ravnotako lahko oprostilo, kakor ga je obsodilo. In tudi to ni nobena tajnost: Ko sem ga jaz zagovarjal pri kasacijskem dvoru in ko se je šel sodni dvor posvetovati, mi je zastopnik generalne prokurature sam rekel: Nach meiner Überzeugung werden beide freigesprochen werden — po mojem prepričanju bosta oba oproščena. To je zastopnik generalne prokurature sam rekel! Ekszellenca gospod deželni predsednik baron Hein bi bil torej celo Jakličevo hudodelstvo prav lahko v javni seji povedal in čisto nič ni bilo treba namigavati, kakor da bi bil gospod poslanec Jaklič storil Bog vé kaj.

Sedaj prehajam na tisto vprašanje, katero sem prav za prav hotel staviti in pri katerem se opiram na besede gospoda deželnega predsednika, ki je rekel, da deželni šolski svet bode, kakor zmirom, strogo objektivno in pravično to stvar razsodil.

No jaz bom pa tukaj navedel neki slučaj, ki mi daje povod za vprašanje, katero mislim staviti na gospoda predsednika današnjega zbora, slučaj, iz katerega je razvidno, kako sodijo somišljeniki liberalne stranke o moralnih kvalitetah deželnega šolskega sveta — le poslušajte, gospoda (Poslanca Hribar in dr. Tavčar: — Die Abgeordneten Hribar und Dr. Tavčar: „Čujmo, čujmo!“) — in to je za deželo jako važna stvar, ker dežela učiteljstvo vzdržuje.

Zadnjič, te dni enkrat, je bila v neki gostilni na Savi pri Jesenicah veselica in vdeležila sta se te veselice tudi učitelj Sallberger, menda z Jesenic, in neki Alojzij Novak, učitelj menda iz Bleda. Pri tej priliki se je vnel nek prepir z delavci jeseniške tovarne zaradi volilne pravice, in nato sta se ta dva gospoda učitelja in odgojevalca slovenske mladine spravila na mojo osebo. No, to je končno popolnoma irrelevantno za visoki deželni zbor, na kakšen način sta se ta dva moža o meni izrazila, samo tako exempli gratia povem: Eden me je imenoval goljufa in sleparja, drugi je pa rekel, da sem grda svinja. (Živahna veselost. — Lebhaftes Weiterfeit.) — Kaj ne, excellenca Hein, jako lepo obnašanje to za odgojevalca mladine?! (Poslanca Hribar in dr. Tavčar: — Die Abgeordneten Hribar und Dr. Tavčar: „Ali denuncirate?“) Na to je pa eden navzočih ta dva gospoda opozoril, da utegneta zaradi takih izrazov biti tožena in veste, kaj je dotičnik za en odgovor

dobil? (Klici v središču: — Ruhe im Centrum: „Če je vse to res!“) — Res, lahko vse s pričami dokazem. Dobil je odgovor: „Lepo Vas prosim, da me tožite, potem bom vsaj avanziral za nadučitelja.“ (Živahna veselost in klici na levi: — Lebhaftes Weiterfeit und Ruhe links: „Čujmo!“)

Tako sodijo torej liberalni učitelji o moralnih kvalitetah tega menda tako pravičnega in objektivnega deželnega šolskega sveta kranjskega!

In dotični učitelj je še pristavil: gospod B., tudi neki učitelj, pravi, ta tudi dolgo časa ni avanziral, potem pa je začel čez farje zabavljati, pa je precej nadučitelj postal (Živahna veselost — Lebhaftes Weiterfeit). Da, vse to s pričami čisto natančno lahko dokazemo.

Tako torej sodi liberalno učiteljstvo o moralnih kvalitetah deželnega šolskega sveta, ki je baje, po trditvi gospoda deželnega predsednika ekscelence barona Heina tako pravičen, kakor da bi v oblakih gori sedel in gledal na to grešno zemljo (Živahna veselost na levi. — Lebhaftes Weiterfeit links.)

No torej gospoda moja, za nas deželne poslance ima pa to zelo važen pomen, kajti kakor sem že povdarjal, prenaša dežela Kranjska največje žrtve za vzdrževanje šolstva v naši deželi in čakajo deželo še veliko večje žrtve, kajti zahteva se za učiteljstvo, kar je končno stvarno popolnoma opravičeno, tudi regulacija plač.

Gospoda moja, ako se pa z deželnim denarjem na ta način ravna, da se tako šolstvo na deželne troške podpira iz davkov vseh, potem moram pa vendar vprašanje staviti do deželnega glavarja kot načelnika deželne uprave, ki ima varovati deželno korist na vse strani po ustavi in prisegi, gospod deželni glavar, kaj pa Vi mislite storiti, da se konec stori takim neznosnim razmeram, kaj mislite storiti, da se bo v bodoče preprečilo tako obnašanje od strani vzgojevalcev slovenske šolske mladine?

In drugič vprašam, kakošno stališče zavzema gospod deželni glavar napram izvajanjem gospoda deželnega predsednika zaradi poslanske immunitete? (Burno odobravanje in ploskanje na levi in na galeriji. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links und auf der Gallerie.)

Poslanec dr. Krek:

Prosim besede za faktučni popravek! (Ugovarjanje v središču. — Widerspruch im Centrum.)

Deželni glavar:

Kaj pa hočete dejansko popravljati?

Poslanec dr. Krek:

Neki medklic, ki je padel med govorom gospoda poslanca dr. Šusteršiča. (Klici v središču: — Ruhe im Centrum: „To ni dovoljeno!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tudi medklici se lahko popravljajo! Medklic je v stenografičnem zapisniku, kakor sem se prepričal, in torej se mora popravek dopustiti!“)

Deželni glavar:

Prosim, medklici se ne popravljajo! (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Popravek se mora dopustiti!“ — Klici v središču: — Ruže im Centrum: „Ja ali imamo še pravilni red!“)

Prosim, medklici niso dovoljeni in torej tudi fakični popravek medklica ni dopusten. Če kdo na medklic reagira, tudi debata ne sme biti, zakaj če bi se vsak medklic popravljaj, potem bi se lahko cel dan popravljalo.

Torej pridem sedaj na konkretno vprašanje gospoda poslanca dr. Šusteršiča, namreč kaj da mislim o odgovoru gospoda deželnega predsednika glede immunitete. (Klici v središču: — Ruže im Centrum: „Vprašanje dr. Šusteršiča nas čisto nič ne zanima!“) Prosim, vsaj vendar gospod poslanec dr. Šusteršič ni celo uro zastoj govoril, jaz mu moram vendar odgovoriti.

Jaz torej odgovarjam na njegovo vprašanje glede tega, kako eksclenca gospod deželni predsednik interpretira §. 2. imunitetnega zakona, da je to njegova stvar, v konkretnem slučaju bo pa interpretacija moja stvar. Vprašanje je pa tako, da se ta paragraf lahko različno interpretira, zakaj tu se pravi (bere — liest):

„Ves ta čas, dokler seje trpe, ne sme noben državni ali deželni zbornik zavolj kaznjivega dejanja brez privoljenja njegove zbornice zaprt ali sodno zasledovan biti, razun ko bi ga na samem delu zatekli.“ (Posl. dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „To je pa drug zakon, to je napačen zakon!“) Ne, zakon z dne 3. oktobra 1861. drž. zak. št. 98. (bere — liest):

„Kein Mitglied der Reichsrathes oder der Landtage darf während der Dauer der Session wegen einer strafbaren Handlung — den Fall der Ergreifung auf frischer That ausgenommen — ohne Zustimmung des Hauses verhaftet oder gerichtlich verfolgt werden.“ (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „To je §. 2., ampak §. 1.“)

§. 1. pravi: „Zastran tega, kako so poklic svoj opravljaje, glasovali, zborniki državni in deželni ne morejo nikdar biti poklicani na odgovor“ itd. Pravim, torej, kar se tiče §. 2. je interpretacija, ki je v vsakem posebnem aktualnem slučaju dopustna, različna. Vprašanje je le, ali se je kaznjivo dejanje zgodilo med zasedanjem, ali izven zasedanja deželnega zbora.

Kar se pa tiče vprašanja glede deželnega šolskega sveta, moram pa pač reči, da meni kot deželnemu glavarju oziroma načelniku deželne uprave ne pristaje noben upliv na to samostojno korporacijo in torej tudi ne uvidevam, kako naj bi v tem posebnem slučaju na deželni šolski svet uplival. Meni se le toliko vidi, da to, kar je eden ali kar sta dva učitelja ponoči, ob polnoči ali po polnoči v gostilni pri vinu govorila, še ne daje povoda, da bi se zaradi tega na deželni šolski svet obrnil. Kajti to je privatna stvar dotičnih učiteljev, nikakor pa se to ne more smatrati kot splošno mnenje učiteljstva na Kranjskem, kar je nek učitelj ob polnoči v gostilni govoril (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ampak značilno je!“). Mogoče, da je zna-

čilno, ampak ne more se reči, da je to mnenje učiteljstva na Kranjskem sploh. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Bomo že videli, kaj bo deželni šolski svet rekel!“)

Sedaj ima besedo gospod poslanec Jaklič za vprašanje.

Poslanec dr. Krek:

Prosim za besedo za vprašanje do gospoda glavarja!

Poslanec dr. Majaron:

Prosim, da se prebere moja interpelacija! Interpelacije gredo po vrsti. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ali gospodje še ne poznajo §. 45. pravnega reda?“)

Deželni glavar:

Prosim, sedaj se gre za ustmeno vprašanje na deželnega glavarja.

Poslanec dr. Majaron:

Je tudi interpelacija!

Deželni glavar:

Prosim, ustmeno vprašanje na deželnega glavarja je zmirom dopustno. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Polemika s predgovornikom so ta vprašanja in to je čisto gotovo proti pravilniku.“)

Poslanec dr. Majaron:

To je vse eno, interpelacija ali vprašanje, samo da morajo na vlado biti vprašanja pismeno vložena! (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ko je pa zadnjič Hribar zaradi vodenega članka v „Slovincu“ pol ure še bolj vodeno govoril, je bilo pa vse v redu!“ — Smeh na levi. — Gelächter links. — Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Bolj vodeno govoriti kakor Vi, ni mogoče!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Torej vendar enkrat voden članek v „Slovincu!“)

Deželni glavar:

(zvoni — die Glocke schwingend)

Prosim, sedaj je seja, prosim za mir! (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Nadaljujmo!“)

Torej gospod poslanec Jaklič se je oglasil k besedi za vprašanje na deželnega glavarja.

Poslanec dr. Krek:

Prosim, jaz sem se tudi oglasil za vprašanje!

Poslanec dr. Šusteršič:

Jaklič odstopi prednost dr. Kroku!

Deželni glavar:

Torej ima gospod poslanec dr. Krek besedo za vprašanje.

Poslanec dr. Krek:

Jaz bi samo sledeče dejansko popravil. Padla je namreč opazka od strani gospoda dr. Tavčarja, ... (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Torej bo vendar moj mejklic popravljial!“) da je gospod deželni poslanec Jaklič najbolj zanikern učitelj v deželi. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Najslabši učitelj! To je uradno konstatirano!“) To je gotovo, da gospod dr. Tavčar tega ne ve iz svoje lastne izkušnje, ker ni preiskoval tistih šol, ampak da to ve on po tistem članu deželnega šolskega sveta, ki ima s tem opraviti. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tavčar ve to od Hub: da! No le počakajte, Hub: da si bomo tudi še enkrat prav pošteno izposodili!“) Jaz v tem oziru konstatujem, da je pri razmerah, kakor vladajo tam v šoli, katerih pa gospod dr. Tavčar morda ne pozna, ta izraz njegov, kakor ga je rabil napram Jakliču, odločno prehud, nedostojen in žaljiv... (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Pravičen in resničen!“) za gospoda poslanca Jakliča. Jaz konstatujem to — (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Ali stavljate to vprašanje namé, ali na glavarja?“ — Veselost v središču in na desni. — Heiterkeit im Centrum und rechts.) jaz stavljam to vprašanje na gospoda deželnega glavarja, (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „No potem je pa stvar v redu!“) — konstatujem torej, da ima v tej dobrepoljski šoli, katera je bila dolgo vrsto let zelo zanemarjena in v kateri je obisk otrok silno nereden, — katere napake pa ni gospod poslanec Jaklič čisto nič kriv, — da je imel gospod poslanec Jaklič lansko leto 198 in letos 188 učencev podučevati, da ima pa njegov vodja, ki je hkrati tudi njegov politični nasprotnik, sam silno malo posla. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Engelman pase lenobo, Jaklič mora pa vse posle izvrševati! Engelman avanzira, Jaklič pa pride v disciplinarno preiskavo!“)

Jaz konstatujem, da v Dobropolje ni bilo dve leti nobenega okrajnega šolskega nazornika, da pa je sedaj, ko je prišel okrajni šolski nadzornik tjekaj, ta potem naenkrat našel to, česar niso prejšnji nikdar našli pri gospodu poslancu Jakliču, namreč, da je on slab učitelj. Dokler on ni prišel v zvezo s socialnim in političnim delovanjem, toliko časa je veljal kot dober učitelj, (Klici na levi: — Ruhe links: „Čujmo! Čujmo!“) od tistega trenutka pa se njegovega delovanja ne presoja objektivno, ker bi se, če bi se to zgodilo, lahko reklo, da Jaklič stori več kakor svojo dolžnost kot učitelj. In ker se je torej gospod poslanec Jaklič javno žalil v tej zbornici, zato prosim gospoda deželnega glavarja, da pove, na kakšen način hoče vrniti žaljeno čast gospodu poslancu Jakliču, žaljeno po besedah gospoda dr. Tavčarja. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Mogoče s kakim ponižnim dvobojem?!“)

Deželni glavar:

Prosim ... (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ošabnost človeka, ki se je bogato oženil! Pustite vendar kolego pri miru, vsaj toliko srca imejte!“)

Ja prosim, če ne bo mir, bom sejo zaključil!

Na to vprašanje le rečem, če je res to, da je gospod poslanec dr. Tavčar rekel, da je ... (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Da je uradno konstatovano bilo, da je Jaklič eden najslabših učiteljev!“ — Burno nasprotovanje na levi. — Stürmischer Widerspruch links) ... torej če je gospod poslanec dr. Tavčar res rekel, da je gospod Jaklič najslabši učitelj na Kranjskem, je to gotovo razžaljiv, neparlamentaričen izraz, zaradi katerega ga moram klicati k redu (Živahno odobravanje in ploskanje na levi. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links).

Sedaj ima še gospod poslanec Jaklič besedo za vprašanje na deželnega glavarja.

Poslanec Jaklič:

Častiti gospod glavar! V prvi seji deželnega zbora smo vložili nujni predlog za odvajanje poplavnih voda v Struški dolini. Ker so pa razmere v zbornici take, da odreka umetna večina nujnost temu predlogu in se je sploh izjavila, da za naše nujne predloge ne glasuje, usojam se Vas, gospod deželni glavar, vprašati, kako stališče zavzimate v vprašanju odvajalnih del v Struški dolini? Pod Vašim predstvom je bilo v prejšnjem zasedanju sklenjeno, da se osuševalna dela v Struški dolini nadaljujejo. Visoka zbornica je res sklenila ta dela, poslal se inženir v Struge in dela so se takoj začela, ko je dežela in država obljubila prispevke. Pred tremi leti se je začelo kopati, toda potem se je delo ustavilo, uspeha ni bilo nobenega, in danes so stvari tam kakor pred petimi leti. Takrat, ko se je sklenilo odvajanje voda iz Ribniške doline pod zemljo v Struško dolino, so se prebivalci Struške doline upirali, češ da se bo potem Struška dolina preplavljala, pa inženirji so rekli, da se tega ni bati in da se bo voda po kanalu odtekala v Krko. Takoj ko je bil kanal narejen, začela pa je voda pritekati iz Bistrice ter ustavljala ves promet pri Strugi. To so bili vzroki, da je dežela pričela tam osuševalna dela. Ker se pa delo sedaj ne nadaljuje, ampak že tri leta stoji, zasuli so se odkopani jarki in nevarnost je, da je ves denar dežele in države, ki se je vrgel v to brezno, zavržen.

Ker je stvar za odvajanje zelo nujna in ker bi se z neprevelikimi troški dala doseči velika korist, usojam se vprašati gospoda deželnega glavarja, kaj misli ukreniti, da se pričeto delo za odvajanje poplavnih voda v Struški dolini nadaljuje? (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Obstrukcijo pustite!“ — Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Volilno reformo nam dajte!“)

Deželni glavar:

V tem vprašanju bo gospod referent deželnega odbora v deželnokulturnih zadevah mogel dati pjasnilo. Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoki zbor! Na to vprašanje lahko kratko odgovorim. Deželni odbor je v tem oziru popolnoma vršil svojo dolžnost. Poslal je, kakor je gospod interpelant sam omenjal, deželnega tehnika, da je izdelal načrte, ministrstvo je bilo potem od deželnega odbora potom vlade naprošeno, da je istim pritrdilo ter je tudi obljubilo državni prispevek. Protivijo se pa občine same, tedaj interesenti, ki nečejo prevzeti minimalnega nanje odpadajočega prispevka. Dočim prispevajo interesenti sicer vedno po 20, 30, ali 40 %, se tukaj branijo prevzeti tistih 10—12 %, katere je še pokriti, ker sta se Trboveljsko premogarsko društvo in Dolenjska železnica zavezala prevzeti precejšen del na interesente pripadajočih 20 %.

Dalje pa zahteva ministrstvo, da se mora zagotoviti ne le, da se napravijo odvajalne naprave, ampak da se tudi vzdržujejo in da se pri požiralnikih vrši vedno trebljenje, kajti sicer bodo vse zažene svote zavržene.

Deželni odbor bo osobito sedaj, ko so omenjene korporacije obljubile prevzeti precejšnji del stroškov, ponovil obravnave z interesenti ter sem že stavil predlog, da se občinam eventualno naloži prisilna naklada. Kakor hitro bo to rešeno se dela začnejo vršiti. Deželnega odbora torej ne zadene nobena krivda (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Deželni odbor je zmiraj nedolžen!“) Interesenti se ne morejo oprostiti od prispevkov, kajti potem bi to z isto pravico zahtevale vse druge občine ministrstvo pa vedno zahteva, da tudi interesenti gotovi del potreščine prispevajo. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Zakaj mu pa to niste pod roko povedali?“ — Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Vsaj je to moral Jaklič sam vedeti!“)

Deželni glavar:

Dalje se je gospod poslanec dr. Schweitzer oglasil k besedi za vprašanje.

Poslanec dr. Schweitzer:

Častiti gospod deželni glavar! Jaz se obračam do Vas z nekim vprašanjem in sicer v zadevi uravnave Mirne.

Vsem gospodom te visoke zbornice je gotovo znano zadevno poročilo deželnega odbora. Jaz ne bom tukaj kritikoval tistega mojstra inženirja, ki je prvi delal načrte za regulacijo Mirne. V ilustracijo vrednosti njegovega načrta služi že to poročilo deželnega odbora samo, katero s suhimi besedami pravi, da je treba razun vseh tistih stotisočev (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Poročilo ni v razpravi!“) ki so se že zazidali in zakopali, še 276.000 K, da bi bilo pa še veliko več potreba, ako bi se tako delalo, kakor je hotel dotični inženir, ki je prvi načrte delal. Če bi se namreč po njegovem nasvetovanju z materijalom ravnalo, bi se pa še za 134.000 K več potrebovalo.

Stališče naše stranke nasproti temu predlogu in sploh nasproti temu vprašanju je tudi že znano. Jaz bi tukaj samo sledeče konstatiral:

Naša stranka je že lansko leto izrekla, da je pripravljena sodelovati, ako se deželni zbor ad hoc, v rešitev zadeve regulacije Mirne, skliče, in da bo za to vprašanje, oziroma za rešitev tega vprašanja glasovala. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Kje bomo pa denar vzeli?“)

To je bil prvi korak, katerega je storila naša stranka, v dokaz, da rešitve tega vprašanja ne bo zavirala.

Potem je v letošnjem zasedanju naša stranka vložila nujni predlog, ki zahteva, da se to poročilo deželnega odbora nujno obravnava in nujno reši (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tako je!“). To je bil drugi korak, katerega je naša stranka storila v tej zadevi, in kateri korak kaže, da je stranki na tem ležeče, da se ta zadeva reši.

Tretji korak, katerega je naša stranka storila, je ta, da je izrekla, da je pripravljena sodelovati, in da je zadovoljna s tem, ako se vsi predlogi dnevnega reda naravnost odkážejo odsekom, in da potem temu poročilu o uravnavi Mirne in sklepu ne bo obštruirala. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „A samo temu!“)

Vsa ta dobra volja naše stranke je bila zaman, večina je uprizorila obstrukcijo (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Že spet!“), kakršne v parlamentih še nikjer nismo videli, obstrukcijo, ki je v zgodovini parlamentarizma popolnoma nepoznana, popolnoma osamljena, da namreč večina obštruirala v parlamentarnem zboru (Zivahno odobranje in klici na levi: „Tako je!“ — Lebhafter Beifall und Rufe links: „Tako je!“) Torej ta večina je onemogočila vsako delovanje, torej tudi onemogočila rešitev tega zelo nujnega vprašanja, te zelo nujne zadeve. Jaz sicer upam, da bo večina še prišla na to, da je s temi svojimi koraki nekaj storila, kar ni bilo posebno modro. Enkrat je večina še pokazala da ima takozvani „Treppenwitz“, kakor ga imenuje Nemeč: Kadar je že zunaj, takrat se spomni, da je nekaj naredila, kar ni bilo posebno modro (Veselost na levi. — Heiterkeit links). Dokaz temu, da je v zadnjem zasedanju zaradi tistega ključa za odseke povzročila obstrukcijo . . .

Deželni glavar:

Prosim govoriti k stvari! To ne spada k vprašanju!

Poslanec dr. Schweitzer:

(nadaljuje — fortfahrend)

. . . potem pa je pozneje spoznala, da bi bila storila bolj modro (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Sama modrost govori iz njega!“), ako bi nam bila zahtevani ključ dovolila in letos je to res naredila.

Tako upam torej, da bodo gospodje tudi glede drugih svojih korakov, ko bomo zunaj na stopnicah

(Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Tam za vogljem jih pamet čaka!“ — Veselost na levi. — Heiterkeit links.), prišli na to, da niso ravnali posebno previdno, ampak s tem vprašanje glede uravnave Mirne še ni rešeno. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Saj ste ga Vi pokopali!“) Gospod poslanec dr. Tavčar bo to seveda zmiraj trdil, ampak jaz sem ravnokar dokazal in konštataril, da je kriva večina. Gospod poslanec dr. Tavčar kar žari same ljubezni do dela (Veselost na levi. — Heiterkeit links.), toda kadar pridemo mi in hočemo delati, pa pravi: Sedaj pa jaz ne bom delal.

Jaz bi torej vprašal gospoda deželnega glavarja, kako hoče deželni odbor postopati, da reši to zadevo, da se izvrši vsaj najnujnejše, da dotični posestniki ne bodo škode trpeli in da se varuje princip, da dotični posestniki tam ob Mirni ne bodo zaradi postopanja večine trpeli kake materialne škode? (Ugovarjanje v središču. — Widerpruch im Centrum.)

Mi smo bili pripravljeni, rešiti to zadevo tako, kakor je v poročilu deželnega odbora predlagano, toda to nam onemogućuje večina in torej prosim deželnega glavarja, da je tako prijazen, in odgovori na to vprašanje.

Deželni glavar:

Na to vprašanje imam čast odgovoriti sledeče:

Deželni odbor je vse potrebno ukrenil, da so se dela toliko osigurala, da bo uspeh popolnoma povoljen; na nadaljevanje del pa se ne more misliti, dokler deželni zbor ne bo dovolil potrebnega kredita. Konštatariti hočem le toliko, da kolikor se je dosedaj napravilo, je popolnoma v okviru načrtov in služi že v precejšen uspeh. Da pa interesenti gotovo ne bodo nobene škode trpeli, je popolnoma naravno, ker se je pri izpeljanju te uravnave na to gledalo, da se je napredovalo v takih delih, da vsled tega, če se opusti (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Obstrukcija!“) nadaljevanje, da celo podjetje ne bo škode trpelo. Obžalovati je pa, da se to podjetje, edino te vrste na Kranjskem, zdaj ne more popolnoma dogotoviti, ker deželni odbor nima za to potrebnih sredstev na razpolago, katerih more pa le dobiti, če bo deželni proračun oziroma dotični predlog deželnega odbora tukaj rešen. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Tako je, vidite moj dragi prijatelj dr. Schweitzer!“.)

Končno se je oglasil k besedi gospod poslanec dr. Šusteršič za vprašanje. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Potem pa dajmo sejo na popoldne preložiti!“)

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica in častiti gospod deželni glavar! Ena najpomembnejših dolžnosti načelnika deželne uprave je, varovati samoupravo občin in sploh avtonomijo vseh samoupravnih teles. Ta samoupravna pravica pa se je v zadnjem času na naravnost nečuden način kršila. Kakor znano, obstoji od l. 1862. sem v Kamniku takozvana meščanska korporacija. Ta korporacija obstoji iz opravičencev, ki imajo

gotove užitinske pravice v Bistriških gozdih. Lastnina do teh gozdov je pa v zemljiški knjigi vpisana na mesto Kamnik. Torej to razmerje je, istina, iz pravnega stališča nekako nejasno. Toda leta 1862. se je ustanovila, in sicer pod patronanco javnih oblasti takozvana meščanska korporacija, in od tega leta dalje vidimo, da se vsako tretje leto meščanska korporacija konstituira in sicer na ta način, da vsi opravičenci izvolijo odbor, odbor pa izvoli svojega načelnika, ki ima potem skozi tri leta upravo meščanske korporacije oziroma njenega premoženja v svojih rokah. Tako se je godilo vsako tretje leto od l. 1862. dalje in tako vlada, kakor tudi deželni odbor so priznali molče legalnost te meščanske korporacije, akoravno je skozi vsa ta leta paralelno teklo pravno vprašanje, kaj da je pravzaprav juristični značaj te meščanske korporacije. Toda to ni nič oviralo pravilne uprave na podlagi od leta 1862. obstoječe navade, in volitve so se vedno izvršile tako, po tistem načinu, kakor se vrše volitve soseskine uprave v posameznih soseskah, v posameznih krajih. In ne samo to. Pri teh volitvah je tudi navadno interveniral zastopnik vlade, da je čuval nad postavnostjo dotične volitve.

Zadnja teh volitev se je vršila dné 11. februarja t. l. in sicer tudi pod intervencijo vladnega zastopnika gospoda Kordina. Ali pri tej volitvi v meščanski korporaciji se je pa zgodil od neke strani nepričakovani slučaj, da je namreč liberalna stranka propadla, ki je do takrat imela meščansko korporacijo v svojih rokah, in da so bili izvoljeni razun enega, katerega so volili naši somišljeniki sami, sami pristaši katoliško-narodne stranke v odbor meščanske korporacije. To dejstvo pa je dalo povod deželni vladi kakor tudi večini deželnega odbora, na nečuden način šikanirati meščansko korporacijo in ovirati, da ne bi prišel novoizvoljeni katoliško-narodni odbor meščanske korporacije v posest uprave te korporacije.

Novi odborniki so čakali, kedaj se bo konstituiral novi odbor in ko nihče ni rekel ne bev ne mev, so se končno do okrajnega glavarstva obrnili z vprašanjem: Kaj pa je, zakaj se pa naša korporacija še ni konstituirala? — prosimo slavno glavarstvo, naročite vendar starosti, — to je ravnotisti edini pristaš liberalne stranke, ki je bil tudi od naših somišljenikov po neprevidnosti izvoljen — da skliče novi odbor meščanske korporacije v konstituiranje.

Na to je c. kr. okrajno glavarstvo odgovorilo tako-le (bere — liejt):

„Glede na vlogo z dne 27. svečana t. l. javlja se Vam, da c. kr. okrajno glavarstvo v tolikor ne more vplivati, da bi se volitev korporacijskega načelnika vršila, da ni zoper volitev novega upravnega odbora podana pritožba rešena.

Dotična pritožba se je z vsemi volilnimi spisi vred c. kr. deželni vladi v razsojo predložila dné 22. svečana t. l.“

No, sedaj so zopet pohlevno čakali, kedaj bo prišla ta rešitev in kedaj se bo novi odbor meščanske korporacije konstituiral.

Ali zopet nič ni bilo, in končno, čez nekaj časa, ko so zopet podrezali, dobili so odgovor, da je deželna vlada celo stvar odstopila deželnemu odboru, in ko so se potem še obrnili do deželne vlade s prošnjo, da naj deželni odbor malo podreza, da bo vendar že enkrat to stvar rešil, so dobili odgovor, da je ona celo to stvar zaradi razsoje pravnega značaja meščanske korporacije sama odstopila deželnemu odboru in da naj se ti gospodje od meščanske korporacije kar naravnost na deželni odbor obračajo.

Čudna je ta stvar, gospoda moja. Torej ni se šlo za nobeno pritožbo zoper volitve, zoper pravilnost volitve, kajti take pritožbe razsojevati je kompetentna izključno le deželna vlada, ker se je ta volitev v smislu dodatka k občinskemu redu Kranjskemu vršila vedno od l. 1862. naprej po občinskem redu in se je to smatralo kot oskrbovanje krajevnega premoženja.

Torej ni bilo nobene pritožbe zoper pravilnost volitve, ampak nekateri ljudje, tisti, ki so propadli pri zadnji volitvi, so znova sprožili vprašanje o jurističnem značaju meščanske korporacije, o vprašanju, ki se vleče že toliko časa, odkar korporacija obstoji, in katero vprašanje se je l. 1896. zadnjikrat precizno stavilo. Ampak to vprašanje takrat ni nič oviralo konstituiranja odbora (Klici na levi: — Ruže linfs: „Čujmo!“), in vkljub temu, da to vprašanje teče že leta in leta pri deželnem odboru, se je vendar, ako je bila volitev, vedno konstituiral odbor in dotični odbor je vsakega tretjega leta prevzel to premoženje meščanske korporacije v oskrbovanje.

Ali, gospoda moja, sedaj pa je še nekaj drugega. Torej tukaj se postavijo poklicane oblasti na stališče, da naenkrat pravijo: Mi moramo najprej juristični značaj, pravni značaj te korporacije dognati, rešiti vprašanje, katerega v 30—40 letih niso bili v stanu rešiti, katero naj se sedaj pa naenkrat reši.

Med tem ko preje to vprašanje nikdar ni oviralo gospodarstva po odboru meščanske korporacije, se je to pot naenkrat naredila izjema in naenkrat se vidi najlepša sloga med gospodom deželnim predsednikom in večino deželnega odbora in očitvidno samo zaradi tega — čudna je ta stvar — ker so liberalci propadli pri volitvah (Klici na levi: — Ruže linfs: „Tako je!“), in ker se gre sedaj za to, da bi katoliško-narodna stranka dobila upravo korporacijskega premoženja v svoje roke.

In vidite, gospoda moja, to je čudno, posebno čudno, če se pomisli, da je pri zadnjih volitvah posredoval celo vladni zastopnik, uradnik c. kr. okrajnega glavarstva, gospod Kordin, in da ni našel ta niti najmanjšega pomisleka zoper dotično postopanje, katero je vodila stara korporacija, ki je bila liberalna, oziroma županstvo Kamniško, ki je liberalno, pod kontrolo vlade; toda vkljub temu, da se je ta volitev vršila pod vodstvom nasprotne stranke in kontrolo vlade — ker so naši zmagali, se ne smejo konstituirati in ne smejo v roke vzeti uprave korporacijskega premoženja.

Potem pa še toliko. Vzemimo, da je cela ta korporacija nelegalna, potem bi pa tudi stari odbor

teh agend ne smel naprej upravljati. Ako se je zjasnilo v glavah deželnih odbornikov in če so sedaj naenkrat spoznali, da je nepravilno, kar se godi od leta 1862. sem, potem bi pa vendar tudi starega odbora ne smeli pustiti naprej gospodariti. Toda to je seveda nekaj drugega, stari odbor je liberalen in torej so ga pustili, akoravno je novi odbor izvoljen! Pustili so stari odbor — seveda v popolnem sporazumu z visoko c. kr. deželno vlado, ki je, kakor je gospod deželni predsednik ekselencenca baron Hein že večkrat zatrdil, tako silno objektivna in nad strankami stoječa. To je res lepa objektivnost!

Deželni glavar:

Prosim, to ne spada k temu vprašanju!

Poslanec dr. Šusteršič:

Tedaj bom jaz samo še vprašanje stavil. To so, kakor gospodje vidite, naravnost turške razmere in jaz vprašam gospoda deželnega glavarja, ker se gre tukaj za avtonomijo samoupravne korporacije, kaj hoče on kot najvišji čuvar te avtonomije ukreniti, da se samoupravna pravica kamniške meščanske korporacije odnosno kamniškega mesta v bodoče varuje in spoštuje? (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall linfs.)

Razun tega imam še neko drugo vprašanje..

Deželni glavar:

Prosim, jaz moram najprej na to vprašanje odgovoriti.

Poslanec dr. Šusteršič:

Dobro. Imam pa potem še neko drugo vprašanje v sličnih zadevah.

Deželni glavar:

Vprašanje kamniške meščanske korporacije, katero se vleče že kakih 30 let, je tako zamotano in o njem sodijo tudi juristi različno, da danes, predno se natančno ne informiram zlasti o tem, kar je gospod poslanec dr. Šusteršič navajal, ne morem dati točnega odgovora, ampak odgovoril bom na stavljeno vprašanje v prihodnji seji in takrat pojasnil svoje stališče o tej zadevi.

Gospod poslanec dr. Šusteršič ima sedaj besedo za drugo vprašanje na deželnega glavarja.

Poslanec dr. Šusteršič:

Kakor znano, finance naših občin niso najboljše in eden dohodek občine dobivajo tudi iz lova. Ali ravno glede dohodka nekaterih občin iz lova se pa od strani deželne uprave na tak način postopa, da se občine direktno škodujejo. To se dá s številkami dokazati.

V Cerkljah na Gorenjskem (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Hribar, alo, ustani!“ — Veselost. — Heiterkeit.) je občinski lov. — Vsaj se ne gre za Hribarjev lov, ampak za Vavkenov. —

Gospoda moja, ta Cerkljanski lov bil je oddan v prejšnjih letih za 41 K na leto. Za 41 Kron, in

sicer je imel ta lov v najemu neki Janko Vavken (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Vsaj je Vaš pristaš!“). — Le počakajte do konca, je vse eno, čegav pristaš je. — Lansko leto je Vavken sam obetal sto Kron. Letos je najemninska doba potekla in občinski odbor je pravilno sklenil, da se dá lov na dražbo. Dne 15. junija 1903 se je pri okrajnem glavarstvu v Kranju vršila dražba in pri tej dražbi je izdražil lov gospod Janez Jenko, posestnik iz Dvorij z najvišjim ponudkom 656 Kron. Zupan sam se je dražbe tudi vdeležil in je dražil do 400 K, da ne bi občina trpela nobene škode. Toda, kaj je storilo okrajno glavarstvo v Kranju? (Klici na levi: — Ruße links: „Čujmo!“) Tisto okrajno glavarstvo vodi, ker je okrajni glavar bolan, neki baron Schönberger, ali, kakor mu pravijo, „ta mali baronček“, eden tistih „Statthaltereigigerlov“, (Živahna veselost na levi. — Lebhaftes Heiterkeit links.) ki so že toliko nesreče povzročili v naši državi. Ta gospod, ki je majhne postave in kratke pameti (Ponovljena veselost na levi. — Erneuter Heiterkeit links), pa hoče zaradi tega tembolj paša biti.

Deželni glavar:

(Pozvoni. — Das Glockenzeichen gebend.)

Ja prosim, prosim. To vendar ni dopustno!

Poslanec dr. Šusteršič:

To se mora kritikovati, kakor zasluži, kajti mi takemu privandranemu barončku ne bomo pripuščali, da bi škodoval naše občine (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links) za naravnost ogromne svote. To je naravnost nesramno od takega človeka (Klici na levi: — Ruße links: „Tako je!“ — Ugovarjanje na desni. — Widerpruch rechts). Bom že še druge stvari o njem povedal, kako se obnaša napram občinam.

Torej, dne 23. junija 1903. je c. kr. okrajno glavarstvo z odlokom št. 15.133. ponudbo gospoda Janeza Jenko iz Dvorij odbilo, akoravno je on precej za dve leti naprej plačal najemščino, in sicer odbilo s to-le motivacijo, „da ga c. kr. okrajno glavarstvo ne more smatrati za zanesljivim“. Torej, če tudi je najemščino za dve leti naprej plačal, ga vendar ta baron Schönberger ne smatra za zanesljivega (Veselost na levi. — Heiterkeit links.), in odločil je, da se ima občinski lov krajevne občine Cerklje na novo v najem oddati potom zopetne javne dražbe, pri kateri bo gospod Janez Jenko izključen.

Omenjam tukaj izrečno, da gospod Janez Jenko še nikdar ni bil kaznovan, da je devet let sem zaprisežen lovec v občini Lahoviče v kamniškem okraju in da tudi letos c. kr. okrajno glavarstvo v Kamniku ni imelo nobenega pomisleka, dati mu lovsko pravico. Kar se tiče njegovih imovinskih razmer bodi rečeno, da je posestnik, da je od dobre hiše in da ima denar razposojen pri ljudeh, torej da je gotovo v vsakem oziru v ugodnih odnošajih in človek, proti kateremu ni nobenega pametnega pomisleka, da se mu ne bi lov dal.

Torej dobro, tako je odločilo c. kr. okrajno glavarstvo v Kranju in ob enem je z odlokom z dne 23. junija 1903. št. 15.133., naročilo županstvu v Cerkljah, da naj občina sama oskrbuje medčasno lov in tekem 48 ur sporoči imena štirih zanesljivih lovcev. To se je tudi zgodilo, toda kaj pa je napravil Schönberger? — Že dne 29. junija l. leta je pod št. 15.554. razveljavil to, kar je dne 23. junija t. l. sam odredil, namreč razveljavil svoj prejšnji odlok, da naj ima občina svoj občinski lov v oskrbi, ter odločil, da bo za toliko časa, dokler ne bo nove dražbe — tu moram še omeniti, da je gospod Janez Jenko med tem časom zoper razveljavljenje svoje ponudbe pri deželni vladi vložil rekurs — šel lov v last podzakupnice Evgenije Vavken za letnih 41 K. (Klici na levi: — Ruße links: „Čujmo!“)

Torej, gospoda moja, tukaj se vidi, da je na mah c. kr. okrajno glavarstvo prikrajšalo Cerkljansko občino za več kot 600 Kron letnih dohodkov! (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Vsaj pride lov zopet na dražbo!“)

Proti temu odloku se je torej gospod Janez Jenko pritožil na c. kr. deželno vlado (Klici na levi: — Ruße links: „Čujmo!“) in c. kr. deželna vlada Kranjska je ta rekurs zavrnila s sledečo motivacijo, da denarstvene razmere Janeza Jenko — o katerem sem že poprej navedel, da je premožen in da je končno za dve leti naprej plačal najemščino čez 1000 Kron, — torej „da denarstvene razmere Janeza Jenko, kateri opravlja službo lovskega čuvaja, niso takšne, da bi mogel plačati letno najemščino 656 K...“ — gospoda moja, katere je že za dve leti naprej plačal, vlada pa trdi in Hein ve, da ne more plačati! (Klici na levi: — Ruße links: „Čujte, čujte!“) Ako se kaj takega bere, mora človeku res pamet obstati! Torej „da denarstvene razmere Janeza Jenko niso take, da bi mogel poplačati letno najemščino 656 Kron, oziroma, pravi, samo za veselje toliko potrošiti.“

Torej v naši deželi loviti se sme po nazorih naše deželne vlade samo za veselje, drugače se še na lov ne sme hoditi. (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterkeit). Baron Hein, ki druge ljudi po sebi sodi, on lovi seveda samo za veselje, ima tudi dohodke po tem, drugi ljudje pa iz lova tudi dobička iščejo (Poslanca dr. Tavčar in Hribar: — Die Abgeordneten Dr. Tavčar und Hribar: „No, no!“), če ravno hočejo.

Torej pravi vlada „... oziroma samo za veselje toliko potrositi; vsled tega pokaže se pomislek, da bode Jenko v založbo lovskih stroškov lov na najnevarnejši način izvrševal...“ — No, to je tudi hud pomislek, če je lovec divjačini nevaren (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterkeit.) to je tudi hud pomislek naše deželne vlade. Ja, to se čita kakor ena humoreska, ta oslarija naše deželne vlade (Burna veselost na levi. — Stürmische Heiterkeit links).

Deželni glavar:

Prosim, taki izrazi niso dopustni in jaz moram gospoda poslanca zaradi izraza „oslarija“ k redu poklicati!

Poslanec dr. Susteršič:

Je že dobro, vzamem na znanje, da ste me k redu poklicali, nič ne de (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Na Vaš klic k redu mnogo dá, gospod glavar!“ — Veselost. — Heiterkeit). Berimo dalje, kar piše deželna vlada. »... ali pa, da pri dražbi dotičnega lova svojih ponudb sploh ni stavil v lastnem imenu, marveč za družega, kateri bi bil voljan ta lov v najem vzeti, ki pa morebiti zaradi obstoječih pomislekov ni drznil očitno se pokazati kot ponudnik.“

Torej tukaj naenkrat neko podtikanje, neko dolženje, ki nima niti najmanjše dejanske podlage nekaj, kar so si gospodje pri okrajnem glavarstvu naravnost izmislili in kar so potem poročali deželni vladi, in deželna vlada seveda je vse kot evangelij sprejela, kar je tam tak baronček s kratkimi hlačicami in špičastimi čevlji poročal (Burna veselost na levi. — Lebhaftes Heiterkeit links).

Vložil se je seveda zoper ta odlok deželne vlade tudi rekurs na ministerstvo in to ministerstvo bo imelo o tem razsojevati, toda to čisto nič ne brani, da se ta zadeva v obrambo občinskih interesov tukaj javno v razgovor spravi, kajti kaj pa hoče ministerstvo storiti? Ministerstvo ne pozna Janeza Jenko, pač pa pozna našega Heina, in torej se bo ministerstvo krčevito držalo tega, kar bo poročala deželna vlada, deželna vlada se drži tega, kar poroča Schönberger, in končno bo ministerstvo na vsezadnje to krivično odločbo potrdilo in občina bo oškodovana za celo leto ali še dalje za več kakor 600 K na svojih dohodkih samo vsled samopašnosti in drznosti enega vladnega uradnika, ki sploh tukajšnjih razmer ne pozna in ki naj se poda kamor hoče, magari k culukafrom. (Živahna veselost na levi. — Lebhaftes Heiterkeit links)

Gre se pa pri tej stvari tudi še za nekaj družega, namreč obnašanje barona Schönbergerja napram vdeležnikom dotične licitande; osobito obnašanje njegovo napram gospodu Janezu Jenko je bilo tako, da smo mi kot ljudski zastopniki dolžni, zoper tako obnašanje privandranega barona najodločneje protestirati.

Gospoda moja! Pomislite, na kakšen način se je obnašal. Tukaj je poročilo, kako arogantno in pristransko se je vedel: Tako je na primer ta baron Schönberger rekel gospodu Janezu Jenkotu, ko je slednji licitiral lov; — (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Gospodu Jenkotu?“) no prosim, vsaj niso samo agenti Slavije gospodje. (Veselost na levi. — Heiterkeit links) — „Kaj bodo pa ljubljanski gospodje rekli, ako Tebi tukaj-le potrdimo lov?“ No jaz mislim, da mora Jenko ja gospod biti, če ga baron Schönberger tiče. Moral je pač ž njim bratovščino piti. (Burna veselost. — Stürmische Heiterkeit.) Če pa misli baron Schönberger, da je kmet pes, ki se načeloma tika, potem se pa jako moti in manire ga bomo ravnotako naučili, kakor smo jo že naučili marsikaterega drugega gospoda. (Poslanec dr. Ferjančič: — Abgeordneter Dr. Ferjančič: „No, za Boga, vprašajte vendar že enkrat!“) A, dr. Ferjančič je predsednik. (Veselost na levi. — Heiterkeit links.)

Nadalje je baron Schönberger renčal nad gospodom Jenkotom, ko je ta našteval 1312 K, in, ko jih je naštel, je izustil sledeče besede: „Hudič, kaj imaš ti toliko denarja? Kam boš prišel, ko je tako drag lov?“

Gospoda moja! Kaj je to za eno obnašanje in jaz vprašam tudi, ali tako obnašanje opravičuje tudi eksclenca baron Hein?

In nadalje mu je Schönberger še takrat pri licitandi rekel: „Bom že poizvedoval, kakšen človek si ti“, ter je potrkal ob mizo rekoč: „Denar pa kar precej daj!“

To je obnašanje uradnika c. kr. okrajnega glavarstva, državnega uradnika, kakršno je popolnoma nedopustno. Uradnik se ima dostojno in uljudno obnašati napram stranki, in če je stranka kmet, tembolj uljudno, ker si kmet sam ne zna pomagati in je navezan na dobrohotnost uprave, za katero mora toliko plačevati. V tako arogantnem in surovem tonu se vede Schönberger v obče napram županom in občinskim možem.

Glede lova imam še neko drugo stvar, ampak to navajam samo čisto kratko, ker je slučaj popolnoma podoben. Pri oddaji Mavčiškega lova je ta lov, tudi na licitandi, zdražil gospod Luka Smid za 630 K. Gospod Luka Smid je veleposestnik in gospod dr. Tavčar bo sam potrdil, da je tudi izurjen lovec in da je že veliko zajcev postrelil (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Ne ravno tako veliko. On jih pusti streljati!“) in da je tudi veliko liberalcev že pripravil ob veljavo. (Veselost na levi. — Heiterkeit links. — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Prav nikogar ne!“) Gospod Luka Smid je tudi pristaš naše stranke in je lov zdražil za 630 kron. Toda tudi to licitando je Schönberger z ravnotako praznim izgovorom razveljavil in pod roko dal za nižjo najemščino, za nižjo ceno nekim kranjskim gospodom, ki so gotovo njegovi dobri prijatelji, in tako zopet znatno oškodoval Mavčiško občino.

Ker si pa mi takega postopanja in obnašanja napram našemu ljudstvu ne pustimo dopasti od nobenega, naj si bode okrajni glavar, okrajni komisar, ali sluga, ali pa baron Hein sam ali ministerski predsednik, ker nadalje nobenemu ne dajemo pravice na tak nečuvven način škodovati naše občine, ki imajo že itak malo dohodkov, zato vprašam gospoda deželnega glavarja, kaj hoče on storiti, da napram tem nečuvvenim, škandaloznim slučajem varuje korist prizadetih občin in kaj hoče nadalje storiti, da doseže to, da se bodo organi deželne vlade v deželi dostojno obnašali proti našemu ljudstvu? (Burno odobravanje na levi. — Stürmischer Beifall links.)

Deželni glavar:

Na to imam le to odgovoriti, da to vprašanje pravzaprav ni stavljeno na pravi naslov, ker ne spada v mojo kompetenco, o postopanju c. kr. okrajnih glavarstev glede oddajanja lova v najem kaj ukreniti. Gotovo pa je razžaljivo obnašanje, bodisi katerega koli c. kr. uradnika nasproti strankam ali županom

jako obžalovati. Prepričan pa sem tudi, da če se doprinese gospodu deželnemu predsedniku dokaz, da se je kaj takega zgodilo, da bo (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Uradnik avanziral!“) on potrebno ukrenil in da bo tudi gotovo proti takemu uradniku odločno postopal. Ampak stvar mora biti dokazana, kajti to, kar je Jenko baje povedal in se je tukaj čitalo, to še ne zadostuje, da bi se meni nič tebi nič napravila obtožba in sodba. Sicer sem pa jaz gotovo tisti, ki najbolj obsoja, ako c. kr. uradnik nasproti kmetovalcu zlorablja svojo moč. (Klici na levi: — Ruße links: „Dobro, dobro!“) Uverjen pa sem, ako take pritožbe pridejo na tisto mesto, kamor spadajo, da bodo tam, če so upravičene, gotovo tudi našle od pomoč. Sicer se je pa še gospod deželni predsednik sam oglasil k besedi.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Hein:

Jaz sem se oglasil k besedi, ker imam jaz tudi neko vprašanje in sicer do gospoda predgovornika; ali mu je mogoče povedati, iz katerega dneva je datirana ona razsodba deželne vlade, katero je sedaj kritikoval?

Poslanec dr. Šusteršič:

Datuma nimam!

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Hein:

Odlok je gotovo tudi citiran.

Poslanec dr. Šusteršič:

Sedaj je rekurz pri poljedelskem ministerstvu.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Hein:

To je gotovo, da je v odloku c. kr. okrajnega glavarstva tudi citirana razsodba c. kr. deželne vlade in jaz bi gospoda predgovornika prosil, da meni pove, iz katerega dneva je ta odlok.

Poslanec dr. Šusteršič:

„Okrajno glavarstvo v Kranju je z odlokom z dne 23. junija 1903 št. 15.133 ponudbo g. Janeza Jenko, posestnika iz Dvorij, odbilo. Zoper to se je ta pritožil na deželno vlado in deželna vlada je potem tako razsodila, kakor sem poprej navedel. Številka in datum razsodbe nista zapisana v dotični informaciji.“

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Hein:

A v dotični informaciji! — Ta razsodba je iz onega časa, v katerem jaz nisem bil navzoč v Ljubljani, ampak sem bil na dopustu (Klici na levi: — Ruße links: „Čujmo!“), in zategadelj meni cela ta stvar ni znana. Moram zaradi tega uljudno odklanjati vse one uljudnosti, katere so bile naperjene proti meni. Seveda jaz nisem tudi v položaju, o tej stvari sedaj več govoriti, ker, kakor sem že prej povedal, jaz nisem takrat bil voditelj deželne vlade. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Potem pa grof Schaffgotsch!“) Zategadelj tudi jaz danes nisem v položaju deželno vlado zabraniti (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vsaj jo je

tudi nemogoče braniti v tem slučaju!“) proti temu predbacivanju; prepričan pa sem, da je imela tudi v tem slučaju deželna vlada gotove in utemeljene razloge. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vsaj se jih vidi iz rzsodbe!“)

Kar se pa tiče vseh tistih razžaljivih besed proti gospodu vladnemu tajniku baronu Schönbergerju, je že gospod deželni glavar svoje mnenje izrekel, in jaz smem temu le pritrditi. Najprej pa mora biti dolžnost gospoda Jenkota se pritožiti, ako se je res kaj takešnega prigodilo, da je gospod Jenko bil razžaljen, pa te pritožbe dosedaj ni prišlo do deželne vlade. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Sedaj jo pa imate!“) Ja, Jenko se mora pritožiti, kakor vsak drugi, ki je razžaljen, drugače pa ni mogoče, da pride višji oblasti na znanje, kadar je eden ali drug uradnik tako neprimerno postopal. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Torej Vi disciplinarno postopate proti tistemu, ki je kradel, šele če se on toži! To so klasični, nečuveni nazori!“) To je jasno, ako se eden ali drug uradnik ni tako obnašal, kakor je predpisano. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Ga je treba disciplinirati!“) da mora dotična stranka pri višji inštanci se pritožiti. Druge poti ni. Ako pa pride kakošna pritožba, potem se bo tudi cela stvar razjasnila na podlagi preiskave, in se bo to ukrenilo, kar je po razmerah potrebno in kar je po razmerah pravilno. V sedanjem stanju pa moram zavračati vse tiste razžaljive besede. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Nečuveni ti nazori, katere razvija deželni predsednik!“ — Klici na levi: — Ruße links: „Torej Schönberger bo avanziral!“ — Smeh in velik nemir na levi. — Gelächter und große Unruhe links.)

Deželni glavar

(zvoni — die Glocke schwingend):

Prosim, tu vsako obravnavanje neha. Gospod deželni predsednik je resno govoril . . .

Poslanec dr. Šusteršič:

Takih nazorov deželni predsednik ne sme tukaj razvijati! (Burno pritrjevanje na levi in živahni protestni klici v središču in na desni. — Stürmische Zustimmung links und lebhaftes Protestrufen im Centrum und rechts. — Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: „Alles hat seine Grenzen!“)

Deželni glavar:

Torej zdaj je konec! Dokler ni pritožbe, ne more biti sodbe. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: „Vsaj je sedaj pritožba tukaj in on je rekel, da se na to ne bo oziral!“) Vsaj ni res, da bi bil to rekel. (Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: „Gewiß nicht!“) Sedaj je konec seje.

Prihodnja seja bo v torek, dne 3. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne in sicer se bo nadaljevalo čitanja interpelacije o vseučilišču. (Poslanec dr. Ferjančič: — Abgeordneter Dr. Ferjančič: „Torej ne vprašanja!?“) Ne. Sklepam sejo.

Konec seje ob 5 uri 40 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 5 Uhr 40 Minuten Nachmittags.